«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسؤلى
بوزانت كچيان
مطبعه واداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ۳۸ نمرولى
دائرۀ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճտ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2: —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10: Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Հոքալէ:

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 228 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1897 ՅՈՒԼԻՍ 30/11 ՕԳՈՍՏ. | 13 ՐԷՊԻ ԽԻՒ ԷՎՎԷԼ 1315. | 30 ԹԷՄՄՈՒԶ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 228

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԷ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ԳԱՀԻՐԷ, Յուլիս 25/6 Օգոստ.

Այսօր Աղեքսանդրիայէ ճամբայ կ'ելնեն Օրլէանի Հանրի իշխանն եւ Լէոնդիէվ կոմսն, առաջինը Մարսիլիոյ ճամբով Բարիզ ուղեւորելու և երկրորդը Կ. Պոլսոյ ճամբով Ռուսիա վերադառնալու համար: Միասին դարձան Հապէշաստանէ անցեալ կիրակի: Յուլիս 14/26ին Ճիպութիէ Մէսաժըրիի Բօլէթռնէէն շոգենաւը նստած էին, որ վեց օրէն հասաւ Բոռ-Սայիտ, ուստից երկաթուղիով Աղեքսանդրիա գացին առանց Գահիրէ հանդիպելու: Խտիվին կողմէ յատուկ վակոն-սալոն մը դրուած էր իրենց տրամադրութեան ներքեւ, ու մասնաւոր պատիւներ ընծայուեցան, մանաւանդ իշխանին, որ երկուշաբթի առաւօտ ընդունուեցաւ Ն. Բարձրութեան կողմէ, և չորեքշաբթի երեկուն իր ռուս ուղեկցին հետ հացկերոյթի հրաւիրուեցաւ խտիվական ամարանոցին մէջ ի Մոնթազա:

Այս երկու անձնաւորութիւններն ալ պէտք եղածէն չափ ծանօթ են Բիւզանդիոնի ընթերցողներուն, որք օրն օրին կ'հետեւին քաղաքական ու հեռագրական լուրերուն: Ինչ որ նորութիւն մը կրնայ համարուիլ այս վայրկենիս և քիչ շատ հետաքրքրութիւն շարժել, այն տարօրինակ իրարանցումն է զոր Ֆէշօտի արքայազուն Թղթակիցն առաջ բերաւ իր շուրջն հազիւ մէկ շաբթուան միջոցին զոր անցուց Եգիպտոսի մէջ. Իտալացի սպաներու հետ իր ունեցած վէճը մենամարտի խնդիրն, որ կ'զբաղեցնէ ամբողջ եւրոպական մամուլն, հոս գրեթէ երկրորդական նկատուեցաւ, տեղի տալով կարեւորագոյն միջադէպերու:

Հեռագիրն հաղորդե՞ց ձեզ արդեօք թէ քիչ մնաց որ Հանրի իշխանին եղած պաշտօնական ընդունելութիւնը խզում առաջ բերէր եգիպտական ու իտալական կառավարութեանց յարաբերութեան մէջ, զոր վայրկենական կերպով բաւական պաղեցուց արդէն:(*) Հռոմի դահլիճն զբաղեր է անով ու մեղմացուցիչ պարագաներ գտեր է. ապա թէ ոչ—ըսին մինչեւ իսկ—Իտալիոյ դիւանագիտական գործակատարը պիտի մեկնէր: Այսչափ աղմուկ քանի մը յօդուածի համար. լրագրութեան ո՞յժը կ'ապացուցանէ թէ իտալացիներուն դիւրագրգռութիւնը: Ո՛րն ալ ըլլայ, խնդիրը քաղաքական գոյն առաւ պահ մը, որուն շարժառիթը սապէս կ'պատմուի.—

Եգիպտոսի փոխարքան գիր մը յանձնած էր իշխանին, երբ ձմրան վերջերն ասկից անցաւ Հապէշաստան երթալու համար, ու բերանացի յանձնարարութիւններ ըրած էր Մենելիք Թագաւորին ուղղեալ. Հանրի տ'Օրլէան, այս անգամ, բերաւ այդ գրին ու յանձնարարութիւններուն պատասխանը զոր անձամբ յանձնեց ու հաղորդեց Բարձր. Ապպաս Փաշային: Իտալացիներն, ու սխալ չէ կարծել թէ քիչ մ'ալ Անգլիացիները, զայրացած են այս բանէն: Իրաւ է որ, կ'առարկեն, իշխանն ո՛ր և է պաշտօնական հանգամանք չունէր և իբրև պարզ անհատ կամ Թղթակից կ'ճանբորդէր, բայց որովհետեւ Ֆէշօտի ուղղած իր նամակներուն մէջ խստիւ քննադատած ու անարգած էր իտալացի զօրավարներ ու սպաներ, հետեւաբար և իտալական բանակն ու կառավարութիւնը, պէտք չէր որ Իտալիոյ բարեկամ կառավարութեան մը կողմէ պաշտօնական պատիւներ ընծայուէին անոր ու բանագնացութիւններ կատարուէին իր միջոցաւ: Ահա՛, երկու բառով, ամբողջ եղելութիւնը:

Վիճաբանութիւն մ'է բացուեցաւ եգիպտական մամուլին մէջ, Թեր ու դէմ, և ամէն երեւակայելի ու աներեւակայելի բաներ գրուեցան: Հռոմի Թերթերը շա՛տ աւելի լայն տեղ տուած են անշուշտ այս միջադէպին ու աւելի բուռն յարձակումներ ըրած: Եւրոպական Սուրհանդակը կ'հաղորդէ ձեզ զանոնք:

* * *

Այն վէճեր արգելք չեն սակայն որ Օրլէանի Հանրի իշխանը Բարիզ հասնելուն իր առաջին գործն ըլլայ իրեն առաջարկուած մենամարտներէն մէկը կատարել: Ալպէրդոնէ զօրավարին հետ պիտի մենամարտի, ինչպէս յայտարարած է Աղեքսանդրիոյ մէջ զինք ընդունիլ եկող խմբագիրներուն: Ճիպութիէ, առանձնաւ իտալացի զօրավարին հրաւէրն հեռագրաւ յայտնած է իր ընդունելութիւնը.

«Զօրավար Ալպէրդոնէ, Հռոմ
«Ֆրանսա վերադարձիս՝ իմ վկաներս յարաբերութեան մէջ պիտի դնեմ ձեր վկաներուն հետ:
Հանրի տ'Օրլէան»

Իշխանը շատ հաճելի տպաւորութիւն մը կրած է իր ուղեւորութենէն ու Մենելիք Թագաւորին կողմէ գտած ընդունելութենէն: Կ'ցաւի միայն որ շուտ կ'վերադառնայ, առանց շունենալով երկար ու վտանգալից ուսումնասիրութիւններ կատարել երկրին ամոյի մասերուն մէջ. պատճառն այն է որ այս եղանակին անձրեւները կ'սկսին հոն և գուցէ հաղորդակցութիւնք փակուիլ մնալ մէջ. յետոյ, ուղեր է ճամբորդել Մ. Լէոնդիէվի հետ որուն Հապէշստանի հասարակածային նահանգներուն կառավարիչ անուանելուն լուրը կ'հաստատէ (*): Չորս-հինգ ամսէն նորէն պիտի ուղեկցի կոմսին, և անոր օգնականը պիտի ըլլայ այդ նահանգներու կազմակերպութեան գործին մէջ:

Իշխանին նկարագրութեան նայելով, հրաշալի արգաւանդութիւն ունին այդ նահանգներ. միայն թէ, ժամանակի, բարի կամեցողութեան ու համբերութեան պէտք կայ զանոնք շէնցնելու համար: Բուն իսկ Հապէշաստանն ալ երկրագործական ու առեւտրական մեծ զարկ մը ստանալու տրամադիր է. անոր քանի մը մասերը շա՛տ բարեբեր հող ունին, մասնաւորապէս Հարրարի սարաւանդը զոր կ'նմանցնէ Ֆրանսայի ամէնէն բեղմնաւոր գաւառներուն:

Վերջերս Հապէշաստան զրկուած անգլիական պատուիրակութեան վրայ խօսելով, որուն պետե՛րն էին Մր. Ռընէլ Ռօտ և գնդապետ Ուինկէթ պէյ (որ Գահիրէ կ'գտնուի այժմ) Թղթակից իշխանը բացորոշ բան մը չէ կըրցեր ըսել իր հետ տեսակցող խմբագիրներուն.—«Շատ մը հակասական բաներ պատմեցին այդ պատուիրակութեան ձեռք բերած արդիւնքի մասին. ոմանց խօսքով Մր. Ռօտ կատարելապէս յաջողած էր. ուրիշներուն նայելով՝ յուսախաբ ետ դարձած. իմ գիտցածս սա է միայն թէ անգլիացի պատուիրակները քիչ բան խնդրեցին ու խնդրածնին ձեռք ձգեցին. մի՛ մոռնաք նաեւ որ Մենելիքի արքունեաց մէջ շատախօսութիւնն ու անխորհրդապահութիւնը չեն սիրեր՝ աւելին իմանալ կարելի չէր»:

Հանրի իշխանն, ինչպէս նամակիս սկիզբն ըսի, այսօրուան Մէսաժըրիի շոգենաւով կ'մեկնի դէպ ի Մարսիլիա. եթէ այդ շոգենաւի ճամբորդներուն մէջ կ'գտնուին աւելորդապաշտ անձեր որոց աչքէն վրիպած չըլլայ եգիպտական Թերթերուն հրատարակութիւնները, տեսակ մը մտահոգութեամբ պիտի կատարեն այդ ուղեւորութիւն: Բօլէթռնէէն շոգենաւը Ճիպութիէ Բոռ-Սայիտ եկած միջոցին, մարդ մը ծովն ինկեր է, ուրիշ մը հիւանդացեր մեռեր է, երրորդ մը չեմ գիտեր ի՛նչ վտանգ անցուցեր է. ու այս բոլոր փորձանքները խեղճ իշխանին ներկայութեան կ'վերագրեն անոր հակառակորդ Թերթերն.—Իբր թէ՛ նոր նաւուն եղած ըլլար՝ ինչպէս աւանդութիւն է նաւապետներուն համար, որք դող կ'ելլեն երբ եկեղեցական մը նըշմարեն նաւուն մէջ:

Բայց դեռ աւելին կայ.—Ֆէշօտի արքայազուն Թղթակցին նկատմամբ յոռետես ըլլալու տենչն ա՛յնքան բուռն է ոմանց քով, որ Բոռ-Սայիտի մէջ մարդ մը—կ'ենթադրեմ թէ Իտալացի ըլլալու է—հետաքրքրութիւն ունեցեր է երթալ հարցափորձել Բօլէթռնէէնի ուղեւորները՝ նոր բան մ'ալ ինք իմանալու համար, և իմացեր... կամ ստեղծեր է:

Հապէշաստանէ Ճիպութի դարձողներու խօսքին նայելով՝ Հանրի իշխանին Ատիս Ապէպա գտնուած միջոցին կարգ մը ձախորդութիւններ պատահեր են հոն, զորս Մենելիք իր Ֆրանսացի հիւրին ներկայութեան կ'վերագրէ եղեր. Եթովպական զօրաբանակ մը Սոմալիներուն հետ ունեցած մէկ կռուին մէջ յաղթուեր է, Թայիթու Թագուհին հիւանդացեր է, ու դեռ կարգ մը փորձանքներ:

Եթէ այս պատմութիւն ճիշդ ըլլար, պիտի կրնայինք հետեւցնել որ իշխանը խելացի շարժեր է ժամ առաջ հեռանալով հապէշական ոստանէն. Հակառակ պարագային, Մենելիքի զօրքերը քաղաքավարութեամբ պիտի հեռացնէին զինք երկրին սահմաններէն: Իտալացիներուն ա՛յս պակաս միայ ըսելու:

ԳԱՄԷՐ

(*).—Այս լուրն առաջին անգամ մեր յարգոյ Թղթակից կ'հաղորդէ մեզ: Ծ. ԽՄԲ.

(*) Ծ.—Այս անուանումն դեռ նոր է, ինչպէս կ'յիշուի, և կատարուեցաւ այն միջոցին երբ իտալական պատուիրակ Ներացցինի հաշտարարպետ ու անգլիական պատուիրակ Մր. Ռընէլ Ռօտ՝ Հապէշաստանի պատուիրակներուն հետ միանալով՝ ճշդեցին այդ նահանգներու սահմաններն, որոց մասին խնդիր յարուցուած էր Իտալիոյ և Մեծն-Բրիտանիոյ կողմէ:

ՍԱՀԱԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՄԱՏՈՒՌԸ ԵՒ ՄՇՈՅ ՈՐԲԵՐԸ

Քանի՞ դար առաջ,—ընթերցողները գիտեն,—կառօք, երիվարօք, ընտիր ընտիր հեծելովք, և բազմութեամբ ժողովրդականաց և երգեցողութեամբ նոբանշիւն շարականաց՝ Նպատ բլուրնէրէն Ոսպնաբերդի բլրակին կ'բերուէր Եկեղեցւոյ է՛ն հոյակապ, է՛ն բազմարդիւն Հայրապետին՝ Պատկառելին Ս. Սահակայ սրբասնեալ ու պարթեւ մարմինն, ըստ հովուական կտակի, յանձնուելու Աշտիշատայ սերբսուր հողերուն, հողերո՛ւն ուր՝ կենդանութեանն՝ ա՛յնքան յոգնեցաւ իր թարգմանող մեծափառ գլուխն, ուր գրե՛ց, նոր տառերով, Մագաղաթի Աստուածաշունչը, Նոր կտակարանն, եկեղեցական անդրանիկ կանոններն, և հոգեբուխ շարականները: Հո՛ն, այն աւագ տաճարին սնարից ներքեւն, ամէնէն առաջ հնչեց ու հեգել տուաւ հայ ձեռքով, հոտաղներով այլ, բեն ու գիմն, ու սովրեցուց անոնց զուտ տոհմային գիր ու կարդմունքը:

Հո՛ն, այո՛, յԱշտիշատ բերին հանգուցած, բայց անմահացած Պարթեւ Հայրապետն, ո՛ւր հաւաքուած էին նաեւ իր դրկից, երկրագործ ու մշակ շինականներն, որոց միակ սփոփանքն ու մխիթարութիւնն էր, և հոգեկանն այն հովանին, որ լուսաճեմ ու սրբազան կ'ծածանէր Արածանիի ափունքներուն վրայ: Ծնծղաներով երգեցին, բուրվառներով խնկեցին, ու պատանի թոռնիկին ձեռքովը իջուցին կարմիր մարմարէ ստորերկրեայ դամբարանն, որոյ վրայ մեծաշուք բարձրացած էր եօթնագմբէթ ու ճարտարարուեստ տաճարն, իր ոսկեհուռ, ականակուռ խաչերով, որք շողշողային բարխլաւսուն և վերջալուսուն, և ողջունէին յանդս յանդաստանս սփռուած հաւատացեալները՝ պա՛յծառապայծառ բազմաւթիւնն, և ճգնաւորաց անձաւները: Աշտիշա՛տ. գիտէ՞ք իր ստուգաբանութիւնը, գիտէ՞ք թէ ո՛րքան անուանի էր իբր առաջին մեհենատեղի, վայր անուան զոհարբութեան, իբր հանրական ուխտատեղի կռապաշտ, Նիւթապաշտ մեր պապերուն, զո՛ր անուանեցին Վահեւունեանց դրօշից տաճար, և դիմացն Ոսպնաբերդի բլուրն պատմական, ցիր ու ցան ապառաժներով ամրացուած, մի կողմէ ալէփրփուր գետն Արածանին, միւս կողմէ՝ կաղնի-գաճաճ ծառով հովանաւորուած հրաշահոսան աղբիւրը:

Նախնիք չմոռցան իր կարեւորութիւնը: Երբ Գրիգոր Լուսաւորիչ խաչանիշ կ'կործանէր ու գետնակուլ կ'ընէր Դիւական դրօշեալները, նորադարձ ժողովուրդն էր որ խնդրեց հինին տեղ նոր տաճար, զոր հայհեցով կանգնեց, և առաջին ատենք «Եկեղեցեաց» արտասանեց: Քրիստոնէութիւնը նորոգեց ու փառազարդեց զայն: Հո՛ն Հայրապետական ձայնը լսուեցաւ, եւ խաչաձեւ կամարներուն տակ Սրբալոյս Միւռոնն օրհնուեցաւ: Այս ամէնուն վրայ, եկաւ պանծեցաւ այդ մեծ տեղը, մեր մեծ վարդապետն, ուր հուսկ ապա բերին հանգչեցուցին բազմաչարչար Շուշանիկն ալ, Հայ տիկնանց ու կանանց պաշտելի մարտիրոսուհին, և Աշտիշա՛տ հեղ մ'ալ ըստ առաջնոյն, հայ քաղքցուն ու շինականին համար եղաւ աւագ վանք ու աւագ ուխտատեղի:

Հարցուցէ՛ք, հիմա, ո՞ւր է այդ մեծագործ տաճարն, ո՞ւր Վանքն եւ Վանականքն...—Աշտիշատը փոխուած է Տէրիկլի—փոքրիկ եկեղեցեակ. տեսէք ժողովուրդն ի՛նչ սիրուն անուն տուած է իրեն. կ'երեւին դեռ մայր տաճարի աւերակներն, իրենց սրբագործ գերբուկներովն, եւ փլանքները Վանքին, շերիմները Վանականներուն, չկան թէեւ շինուածք բարձրաբերձ ու հոյակապ, բայց կայ բարձրիկ ու քաղցրիկ անուն մը.—Սահակ Հայրապետ... եղկիկ, փոքրիկ մատուռ մը, գետնափոր, ցած ու մթին, մի կողմն հսկայ վարդապետին դամբարանը, միւս կողմը, դիմացէ դիմաց՝ Շուշանիկին շիրմիկն, երկուքն առանց ծածկոյթի կամ զարդի: Ոչ աշտանակ մոմի, ոչ կանթեղ լուսնի, ոչ խունկ եւ ոչ խնկող: Արդեօք մոռցուա՞ծ է Սահակ Հայրապետը. գոնէ, ծրագրոյս մ'ալ կ'խնայուի, եւ ա՞յդքան ապաշնորհ է Հայ ժողովուրդը:

Ո՛չ. երբեք ո՛չ. ժողովուրդը չէ մոռցած զինքը. եկեղեցականն եւ աշխարհականը, գիւղացին ու խուժանն յարգանք կ'պարտին իրեն: Անշուշտ կ'յիշես շատերն, 7-8 տարիներ յառաջ, ասոր ընդարձակ նկարագրականներ զրկեցինք Ս. Սահակայ մատուռին վրայ. հայ մամուլն արտասպեց ջերմեռանդներու ուշադրութիւնն հրաւիրելով, ուրիշ շատեր ալ գրեցին, համակրեցան եւ տեղի ունեցած հանգանակութեամբ մը մատուռը պիտի կարկատուէր եւայլն, սակա՛յն այսպէս թէ այնպէս, թերեւս անձնասիրական անպատշաճ կասկածոտութիւնով՝ եկեղեցական ոմն անժամանակ նպատելով (·.·.·) յետաձգեց. եւ—«մինչեւ աղը հասաւ, մատաղը գնաց» ժողովրդական առածին համաձայն, բարեպաշտներու եռանդը մեղմացաւ, եւ անշուք մատուռը մնաց կծկուած գերեզմանական հողերուն ներքեւ: Այս անգամ Մատուռի նորոգութեան խնդիրը չէ որ պիտի յարուցանեմ, այլ բան է, թէ բարեսիրտ, բարեպաշտ Հայ մը եկեղեցասիրական եռանդով փափաքի ստանձնել նորոգութիւնն, այդ տեսակ լըձեր կանխաւ օրհնուած են: Հիմակ որբերու խնդիրն է ամենքս հետաքրքրող: Մուշի որբերու վրայ շատ գրեցի, եւ տեղն է յիշել թէ անոնք մինչեւ ցարդ չարժանացան տեղական որբանոցի մը: Գրեթէ ամէն գաւառներէ հայ որբեր առնուեցան ու տարուեցան օտար հաստատութեանց մէջ, ինչպէս Պոլիս, Իզմիր, Երուսաղէմ, ու զանազան տեղեր, այլ մեր որբերէն հատ մ'իսկ դեռ դուրսը չգնա՛ց եւ ոչ ալ զրկելու փափաքող եղաւ: Աւելի՛ լաւ: Ըսուեցաւ նաեւ թէ Մխիթարեան Որբանոց մը պիտի բացուի հոս՝ Նորոգեալ քրիստոնեաներ հասցնելու: Այդ ալ չէ մեր խնդրածն ու փնտռածը, վասն զի մերը չէ: Ամենուս փափաքն է, մեր որբուկներն ունենալ միշտ հոս, պապենական օճախի մօտերն իր ծննդավայրին մէջ խնամել ու պատսպարել և տոհմային կրթութեան արժանացնել, բաւական է որ ապրին և միջակ կրթութեան հետ՝ գիւղատնտեսութեան վարժուին, այդ է կարեւորն եւ էականն անոնց համար: Արդէն շատ գրուեցաւ ազգ. մամուլի միջոցաւ թէ ամէնէն օգտակարն ու շահաւէտն որբերն իրենց բնավայրումը կրթելն է: Այս է որբերու և անոնց բովանդակ ազգականներու փափաքը: Մուշի որբանոցը տակաւին չբացուած, մեք վստահ ազգին երախտագիտական ու շնորհապարտ զգացումներու, ինչպէս և պարտաճանաչ գաղափարներուն՝ յանուն յարգելի ու պատկառելի ջոջ Հայրապետին, Սահակ Պարթեւի, կ'դիմենք որբասէր՝ հեռաւոր ու մօտաւոր ազգայիններուն որ հաճին Ազգային Պատրիարքարանի միջոցաւ մէկ մէկ որբեր ալ որդեգրել Մշու անտէր հոտաղներէն, և Աշտիշատայ մատուռին մօտերը—Սահակ Պարթեւի—Որբանոցի մը հովանիին տակ պատսպարել զանոնք, ի նշան երախտագիտութեան անմոռաց վարդապետին—գրի ու թարգմանութեան խնկելի աշխատաւորին: Այս տողերը Բիւզանդիոնի հիւրընկալ էջերուն յանձնելով, մենք կը հայցենք հայ մամուլին ալ սրտագին աջակցութիւնն. այդ պարտքն առաւելապէս մամուլինն է, իր գիրն ու թուղթը Սահակայ շնորհքն են, եւ այդ բարիքը վեհ ու օրհնուկ է, նպատակն ալ կրկին,—պատսպարել լքեալ անխնամ հայ ճժեր, ու պատուել մեծարել գերազանց յիշատակն հոյակապ Հայրապետին:—Սահակ Պարթեւի—Որբանոց մը, ահա խնդրանքը Մշու մատղաշ որբերուն: Կ'հաւատանք թէ պիտի թրթռայ ու լսուի ձէնիկը, ու մանկական քաղցրիկ ձէնով խայտայ Աշտիշատի ժամիկը:

ՓԵՂԱՄ

Մուշ, 13 Յուլիս, 97.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Շատ հեռուն չերթանք, 20-30 տարի առաջ, մեր մէջ ուսումն ու ուսուցման եղանակն յոյժ արգահատելի վիճակ մ'ունէին, զոր եթէ չզգայինք ցայսօր, գուցէ մեծ անկման մը ենթակայ պիտի ըլլայինք: Ներկայ դարուս յառաջդիմութիւնը դէպ ի գիտութիւն ու ճարտարութիւն, լայնածաւալ գետի մը այն սրընթաց և գահավէժ հոսանքն ունէին ուր վաղ կամ անագան կ'երթան, կ'անհետանան ա՛յն պզտիկ ազգութիւններ, որ ագէտ կ'մնան, չեն կրնար օգտուիլ ժամանակին շնորհած այդ բարութենէն, կորսնցնելով նաեւ տոհմային բնորոշ յատկութիւններ, որուն ենթարկուած է հայ գաղթականութեանց ստուար մասը:

Մխիթարեան Հայրեր անգնահատելի ծառայութիւններ ըրին նոր հրատարակութիւններ արտադրելով, մեր ոսկեդարի գրականութենէն մնացուած, փոշոտած գոհարներ ի լոյս ընծայելով. բայց ասոնք չզարգացած ժողովուրդի մը համար անմարսելի էին: Սկիւտարի Ճեմարանէն ու Խասգեղի Շահնազարեան վարժարանէն օգուտ մը չտեսան գաւառացիք, չէին հասկնար. տառրական եւ մայրենի լեզուի ուսման պէտքն ունէր նա: Հանգուցեալ Պատրիարքն առաջին էր որ գաւառահայոց կրթուելու պէտքն զգացուց, եւ զանազան կրթական ընկերութիւններ հիմնել տուաւ, որոց երեքը միանալով կազմեցին Միացեալ Ընկերութիւնը: Միացեալք Վանի, Մուշի, Տէրսիմի, Կիլիկիոյ շրջանակներուն մէջ ցոյց տուին մեծաքայլ յառաջդիմութիւն, տալով նախնական ուսումն աշխարհին է՛ն ագէտ ժողովուրդներէ միոյն: Մկրտիչ Սարըեան, իբրեւ ընդհ. տեսուչ, Մարկոս Նաթանեան՝ անոր օգնականն, իրենց ունեցածին վրայ աւելցնելով նորանոր փորձառութիւններ, ուսումնասիրելով կրթութեան միջավայրին հանգամանքները, պատրաստեցին ծրագիր մը, Տնօրէն Ժողովոյ հրահանգով, որով ցայսօր ընթացած են եւ կ'ընթանան բոլոր վարժարաններ եւ կարելի եղածին չափ ալ արդիւնաւոր եղած: Մեր Օգոստ. Վեհափառն իսկ բարեհաճած է դրամական նուէրով քաջալերել այդ ընկերութիւնը: Գաւառներու շատ մասերուն մէջ Միացեալի սաներն են որ կ'կրթեն Նոր սերունդը: Նոյն իսկ արաբախօս Սղերդի ընթացաւարտներ ո՛չ միայն սովրած են մաքուր հայերէն գրել ու խօսիլ, այլեւ կրթական եւ կառավարական պաշտօններու մէջ 1-4-5 լիրա ամսաթոշակով կ'պաշտօնավարեն. գիտեն տոհմային և տիրող կառավարութեան պատմութիւնն ու լեզուն, Աշխ. Կրօնգտ. Թուաբ. են: Բրդախօս Պօհգանի, Ծարզանի խորերն հարիւրաւորներ հիմա հայերէն կ'խօսին ու կ'կարդան, մինչդեռ 15 տարի առաջ քահանան իսկ իր կարդացած աւետարանը չէր հասկնար: 20 տարի առաջ գաւառական բոլոր վարժարաններ, քիչ տարբերութեամբ միեւնոյն կազմակերպութիւնն ունէին, նոյն քերականը, հեգարանն, ժամագիրքը, Նարեկը, Զալըգեան քերականութիւնն էր որ կ'դասախօսուէր դարձեալ. վարժապետաց առջեւ, գետինը, խսիրներու վրայ ծնրադիր, կ'աշխատէր խեղճ մանուկը, վարժապետը՝ աշակերտին նկատմամբ բռնաւոր մը, «կրող» մը, իսկ ազդեցիկ ծնողաց առջեւ, անոնց հրամանին պատրաստակամ խոնարհ ծառայ մ'էր. ագէտ մ'էր զինք գնահատողը, պարտաւոր էր անոր ամէն ծառայութեանց հնազանդիլ, գրել անոր նամակի հասցէն, սիկարին կրակ տալ, (անշուշտ աննշմարելի թուով լաւեր ալ եղած են), սուրճ տալ: Միացեալն յեղաշրջեց այս ամէնը, դասախօսութեան ժամեր սահմանեց, ուսուցչի և ուսանողի պարտականութիւններ գծեց, կանոնաւոր Թոշակ կապեց, դասական առարկաներու պէտքը լիովին հոգաց, ազատեց ուսուցիչը նախկին ստրկական վիճակէն, բարձրացուց իր արժանի վիճակին և անկախ ըրաւ, այսու հանդերձ չմոռցաւ նաեւ հրահանգ տալ ժողովրդեան հետ քաղցրութեամբ վարուելու, ո՛չ շողոքորթելով, ո՛չ ալ արհամարհելով: Դասատուներ կըրնային ընդունիլ հրաւէր մը եթէ պատշաճ լինէր, իրենք ալ կ'հիւրընկալէին ժողովուրդի գլխաւորներն, որք չէին զիջաներ իսկ, երբեմն, վարժապետին տունն երթալ. հրահանգեց նաեւ ընկերութիւնն իր պաշտօնեաները՝ գործակցելով ժողովրդեան հասկցնելու ուսուցչական արժանապատուութիւնն և լուրջ գործունէութեամբ գրաւելու անոնց համակրութիւնը: Այսպէս շատ մը դասատուներ, Տեարք Աւետիս Քաջբերունի, Միքայէլ Հալաճեան, Խաչատուր Մելքոնեան և այլք, որոց անուններ թուել երկար կ'լինի, իրենց կարող երկրորդականներով կրցին մեծ համակրութիւն վաստկիլ ժողովուրդէն և մեծ զարկ տալ կրթական գործին: Գաւառաց դպրոցներու խիստ մեծ մասն, հիմա, Միացեալին ծրագրով, ընտրած դասագիրքով ու հետեւողութեամբ կ'ընթանան: Միաց. Ընկերութիւնը վերջին տարիներս տկարացաւ, և այս կրնանք վերագրել շրջանի տեսչութիւն մը չկրնալ ունենալուն: Ժամանակի բերմունքով պակսեցան նիւթական աղբիւրներ, որով չկրցաւ գոնէ ծանօթ ու կարող դասատուներ պաշտօնի կոչել. Թոշակներն իջան ագէտ հսկող Ա. դասատուներու տեղեկագրութիւններէն հաւաքուած (որք կը համոզէին թէ գաւառին մէջ 50 ղրշ. ամսականով կարելի է մարդ ապրի): Դասատուաց դէմ բողոքներ գրուեցան, Ընկերութիւնը շուարեցաւ: Խղճմիտ և կարող քննիչ մը միայն կարող պիտի ըլլար այս ամբաստանութիւններ քննելու և տեղեկագրելու. այս ալ անկարելի էր, և Միացեալը վարանումով գործեց: Բացառաբար գտնուած անկարգ դասատուաց ուղղութիւնը սակայն չկրցաւ երբէք ազդել նոր ժողովուրդին վրայ, որք հիմա կ'ճանչնան արժանաւոր և անարժան ուսուցիչը: Բարոյականի, աշխոյժի ակը ուսուցիչն արդէն կրնայ գաւառներու մէջ իր դիրքը բարձր պահել, ամէնուն օգտակար ըլլալով և ամէնէն ալ յարգուելով:

Կ. Ս. ԹՈՒԽՄԱՆԵԱՆ

Բաղէշ, 13 Յուլ. 97.

ԱԼՖՐԷՏ ՖՈՆ ԱՐՆԷԹ

Այս անձ, որ անցեալ ամիս ի Վիեննա վախճանեցաւ 78 տարեկան, կրնար կոչուիլ պատմաբան Յանն Աւստրիոյ: Նախագահն էր Գիտութեանց Ակադեմիոյ. իր երկերն եւս (մենոկրաֆի) գիտական աշխատութիւններ են: Ամբողջ մատենադարանի մը, տումարաց և արձանագրութեանց, թղթակցութեանց, դաշնագրերու արդիւնքը, միտքն ու ծուծը մի քանի պայծառ սեղմ ու խիտ երեսներու մէջ ամփոփել, — այս է գերազանցապէս Արնէթի գաղտնիքը: Մնայուն [illegible] գրքեր են իր «Բրէնս Էօժէն» (1853, 3 հատոր), «Մարի Անդուանէթի թղթակցութիւնը» (1866) և մանաւանդ «Պատմութիւն Մարիա Թերեզայի» (1863-1873, 10 հատոր): Լաւագոյն աղբիւրները քաղելով ամէն ինչ որ արժան է գիտնալ պատմականին վրայ, լրացուցած, սպառած է նիւթն, որոյ վրայ վերստին գրողները ո՛չ մին կրնայ իր երկն անտեսել: Արնէթ իր յաջորդներուն կ'թողու իր ըսածները միայն կրկնել, հաւանաբար նուազ լաւ. զի սոյն գիտունը գեղեցիկ գրող մ'էր միանգամայն: — Ֆրանսայէ անցեալ դարուն Վիեննա գաղթած գերդաստանի մը (Ժ—է) ընտանիքէն սերեալ, ունէր նաեւ գեղեցկին հասկացողութիւնն, և գրած է նաեւ Պոմարշէի վրայ ուսումնասիրութիւն մը: Քաղաքական պայքարներէ միշտ դուրս և հեռի մնալով, յարգուած էր ամէնէն, և ամէն կուսակցութեան մարդիկ հետեւեցան արդի մեծագոյն պատմաբաններէ միոյն դագաղին: ՎՐԱՄ

ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐԸ ԱՅՆԹԱՊ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ԱՅՆԹԱՊ, 11/23 Յուլ. 97.

Առեւտուրն որ մի քանի ամիսներէ ի վեր կայուն վիճակ մ'ունէր, տակաւ սկսած է ոգեւորուիլ. հետզհետէ մանուսայի վաճառականներ կ'հասնին տարբեր կողմերէ, գործատիրոջ ու գործաւորին միանգամայն մասնաւոր դէմքերը կ'զուարթանան. կ'կարծուի որ աշնան գործերն աւելի բանուկ պիտի ըլլան:

—Հունձքն ալ այս տարի բաւական առատ է, ամէն տարի այս օրեր սովորաբար արմտիք կ'սղէին. այժմ առօրինակ աժանութիւն մը կ'տիրէ, ցորենի ալիւրէ պատրաստուած հացի օխան 25 փարա կ'արժէ. այգիներն ու պարտէզներն ալ չվնասուեցան, հետեւաբար պտուղի կողմէն ալ առատութիւն կ'վայելենք. միայն միսը բաղդատմամբ քիչ մը սուղ էր, այն ալ վերջերս աժանցաւ, ոչխարի մսին օխան 2 ղրշ. ոզը դրամ:

—Տիրող աժանութիւնը բնական առաւ բար կ'դիւրացնէ Աղքատաց Յանձնաժողովին գործը. շնորհիւ եղած ջանքերուն և ժողովրդին անձանձիր առատաձեռնութեան, մուրացող չունինք գրեթէ՝ չմոռնանք շնորհակալ ըլլալ նաեւ մեր աղքատ եղբայրներուն, փասն զի գիտեն քիչով բաւականանալ և կ'ջանան միշտ գործ գտնելով ազգին բեռը թեթեւցնել:

—Մեր բողոքական եղբայրներն այս օրերս նոր պատուելի մ'ալ ունեցան յանձին Յակոբ էֆ. Պիւլպիւլեանի. Մասնաւոր հրաւէրով ձեռնադրութեան ներկայ գտնուեցան նաեւ Կարապետ Ծրբազան և քահանայ Հայրերը:

—Դպրոցներու ամենքն ալ, արձակուրդի մէջ են, միայն Ներսիսեանն ու Աղջկանց վարժարանը բաց կ'մնան դեռ, յուլիսի այս տաքին զարմանալի ջարատեւութիւն մը ցոյց տալով:

—Կիրակի երեկոյեան քարոզներն ալ կ'շարունակուին, որուն մերիններն ալ կ'մասնակցին երբեմն. կ'ուզե՞ք նմոյշ մը. —Վերջերս հայ ուսուցիչ մը կ'քարոզէր ծոմ բռնելու, ճգնաւորութիւն ընելու կարեւորութեան վրայ. տեսնելով որ ժողովուրդը կ'մրափէ, սկսաւ բացագանչել, «եղբայրնե՛ր, եթէ քնանալու փորձութեան մէջ կ'իյնաք, ծոմ պահեցէք, որ Աստուած կարողութիւն շնորհէ ձեզ իմ քարոզներս մտիկ ընելու, ծոմը կ'յաղթէ ամէն դժուարութիւններու, նոյն իսկ . . . անօթութեան»: Եւ մենք դեռ կ'գանգատինք թէ ժողովուրդին մէջ բողոքական քարոզիչները շարունակ մտիկ ընել ուզողներ կան: ՆԱԶԱՐ

Տե՛ս Չորրորդ երես Սինկէրի Ճշմարիտ կարի մեքենաներուն ծանուցումը:

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ. — Բուքրէշի [illegible] հրատարակէց, «ուժանահաւաստ դիւանագիտական աղբիւրէ առնլով», ընդհանուր պարունակութիւնն այն Դաշնագրին որ եօթնեկին մէջ կ'յուսացուի որ վերջնապէս կնքուի: —Յօդ. Ա. կ'որոշէ նոր սահմանագլուխն, եւ կ'տրամադրէ թէ խառն յանձնաժողով մը տեղւոյն վրայ պիտի գծէ զայն: —Յօդ. Բ. կ'ըսէ թէ չորս միլիոն ոսկի պիտի վճարուի Օսմ. Տէրութեան, և Միջազգային Ելմտական Խնդրոյ մը կ'հաստատէ Յունաստանի հին եւ նոր առնելիքներուն համար: —Յօդ. Գ. քարիդիւլասիոններն հաստատելով, կ'տրամադրէ թէ հիւպատոսական իրաւասութեան փոփոխումներ պիտի կարգադրուին ընդ մէջ Յունաստանի և Թուրքիոյ: —Յօդ. Դ. սոյն երկուց Տէրութեանց միջեւ հաշտութեան վերջնական կնքումը կ'տրամադրէ: —Յօդ. Ե. կ'թուէ երեք մասնաւոր Պայմանագիրներն որք պիտի կնքուին երկուց երկրաց միջեւ: —Յօդ. Զ. կ'որոշէ այն պայմաններ որք կ'վերաբերին Թեսալիոյ, և այն կէտեր որք գրաւեալ պիտի մնան ցվճարումն տուգանքի: Ո՛չ այս Յօդ. ո՛չ Բ. Յօդ. ո՛ եւ է տրամադրութիւն կ'պարունակէ տուգանքին մասնավճարներու ձեւով հատուցման համար: —Յօդ. Է. կ'որոշէ դիւանագիտական և այլ յարաբերութեանց վերսկսումն երկուց երկրաց միջեւ: Յօդ. Ը. կ'կարգադրէ հելլէն հպատակաց պաշտպանութիւնը մինչեւ որ վերսկսի հիւպատոսական կանոնաւոր ծառայութիւնը: —Յօդ. Թ. կ'սահմանէ Իրաւարար Ատեանն որ պիտի գործէ եթէ երկոքին Տէրութիւնք չհամաձայնին այն կէտերու վրայ որք իրենց առանձին բանակցութեան թողուած են: —Յօդ. Ժ. կ'պարունակէ Բ. Դրան կողմէ վերապահութիւն մը 1881ի Պայմանագրին կանոնաւորման համար: —Յօդ ԺԱ. Թուական մը կ'որոշէ Դաշնագրին վաւերացման համար Թուրքիոյ կողմէ: (Այս հարեւանցի տեղեկութիւնք բնականապէս վերապահութեամբ կ'տրուին, մինչեւ որ բուն իսկ Դաշնագիրն հրատարակուի, որ ա՛լ չուշանար: Մ. Խ.)

ԿՐԵՏԷԷ Պերլինի լրագրերուն հաղորդուած տեղեկութիւնք հոգ կ'պատճառեն: Բէօրզիէնէ Զայթունկ կ'իմանայ թէ գիւղացիք 10 ամիսէ ի վեր իրենց տուներուն մէջ փակուած ըլլալով, օրէ օր կ'գրգռին, զի չեն յուսար որ քիչ օրէն գործերը չուկուին, և իրենք կարենան ապրուստ ճարել:

ԹԵՍԱԼԻՈՅ վիճակին վրայ Աթէնքէ անցեալ ուրբաթ հեռագրուած է առ Սթանտարտ թէ «Տնտեսական շատ գէշ լուրեր կ'առնուին, զի մշակներու սակաւութեան պատճառաւ, Թեսալիայի դաշտին մէջ հունձք չէ քաղուած, և ուրիշ մի քանի գաւառաց մէջ այնքան հապճեպով քաղուած է որ մէկ մասը միայն կարելի եղած է ամբարել: Բոլոր գարին բնականապէս հոն գտնուող հեծելազօրաց յատկացուած է: Մանաւանդ Վոլոյի գաւառին մէջ մեծաքանակ հարկ հաւաքուած է ի պէտս բանակին:

ԵՊԻՐՈՍԷ կ'իմանան Աթէնքի լրագիրք (6 Օգս.) թէ օսմ. զօրքերն սկսած են ամրացնել Ավլոնայի ծովածոցէն դէպ ի հարաւ մինչեւ Բրեվեզայի ծովեզերքը: Գերման սպայ մ'է որ կը հսկէ այս ամրութեանց կառուցման:

Լ. ՍԱԼԶՊԸՐԻԻ վերջին ճառէն (Բէ—ղանըքէթի Բշ. թուով յիշուած) Աթէնքի լրագիրք այս հետեւութիւնը կ'հանեն գոհութեամբ թէ «հաստատելիքը բուն իսկ Միջազգային Խնդրոյ մը պիտի ըլլայ, այլ երաշխաւորութեան ո՛ և է ձեւ մը որ Յունաստանի վեհապետական անկախութիւնն անվթար պիտի թողու»: Հելլէն թերթեր կ'վախնային թէ կ'ուզուի Եգիպտոսի ելմտական դրութիւնն հաստատել Յունաստանի վրայ:

Ի ԹԱԼԱՐԵՏԷՍ (Թեսալիա), Աթէնքի լրագրաց խօսքին նայելով, կռիւ տեղի ունեցեր է ընդ մէջ զօրաց և գիւղացւոց, որք շատ դիմադրեր են: Բայց շարժառիթը չըսուիր:

ՀԵԼԼԷՆ ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ վրայ կ'բանակցին Եւրոպեան սեղանաւորական մեծ տուներ (կ'ըսէ ուրբաթ թուով Փարիզէ հեռագիր մը): Այս փոխառութեան նպատակն է օր առաջ ազատել զՅունաստան տուգանքի հարէն, զի Թեսալիոյ խնդիրը չի կարգադրուիր մինչեւ որ դրամական պէտք եղած գոհացումը չտրուի յաղթական կողմին: Այս փոխառութեան ալ էական պայման նկատուած է Միջազգային Յանձնաժողովի մը անուանումն, հելլէնական Պարտքին վճարումները կանոնաւորելու համար: Փարիզի դրամատուները կ'յուսան որ հելլէն կառավարութիւնը պիտի հասկնայ թէ իր շահը կ'պահանջէ չհակառակիլ այսպիսի մարմնոյ մը անուանման:

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Դեսպանք երէկ առտու գումարեցան աւստրեան դեսպանատան մէջ ի Պէօյիւքտէրէ: Կէսօրէն յետոյ Թէվֆիք փաշա եւ դեսպանք գումարեցան ի Թոփհանէ:

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն օգոստոս 7 թուով. — Դեսպանաց կողմէ եղած ծանուցման մը վրայ՝ ի մասին հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանաց յօդուածներէ միոյն, Նախարարաց Խորհուրդը գումարուեցաւ պատասխանին վրայ խորհրդակցելու: Նիստը տեւեց մինչեւ կէս գիշերէն երեք ժամ յետոյ: Հելլէն դահլիճն յիշատակագիր մը ուղղեց տէրութեանց դեսպաններուն:

—Դեսպանք իրենց վերջին հրահանգներն ստացան: Համաձայն են տուգանաց խնդրոյն վրայ: Յուսալի է որ հաշտութիւնն այսօր վաղը կնքուի:

—Թակէպլաթի Լոնտոնի թղթակիցը սա տեղեկութիւնները կու տայ խնդրոյն վրայ. — «Գերմանիա ոչ թէ ընդհանուր այլ մասնակի քոնթրոլ մը առաջարկեց այն հասութից վրայ որք պիտի յատկացուին հին պարտուց վճարման եւ պատերազմական տուգանքին համար կատարելի նոր փոխառութեան: Այս հասոյթներու տարեկան քանակութիւնն է 30 միլիոն ֆր. Միւս բոլոր հասոյթք քոնթրոլէ զերծ կ'մնան: Գերմանիոյ առաջարկութեան միւս մանրամասնութիւնք տակաւին յայտնի չեն: Չի գիտցուիր նաեւ թէ քոնթրոլը բոլոր տէրութեանց կողմէ՞ պիտի կատարուի թէ անոնց կողմէ որք դրամական շահ ունին, ինչպէս են Անգլիա, Ֆրանսա և Գերմանիա. Նոյնպէս թէ քոնթրոլի պաշտօնեայք ուղղակի տէրութեա՞նց թէ արժէտիրաց կողմէ պիտի ընտրուին: Գերման ուրիշ թերթ մը կ'ըսէ թէ Յունաստան հակառակ ջանքեր կ'ընէ:»

—Արտաքին գործոց նախարարը ծանոյց թէ սեղանաւորական այն խումբակ, որուն հետ փոխառութեան մը համար կ'բանակցի հելլէն կառավարութիւնը, պատասխաներ է թէ չի կրնար որոշում տալ մինչեւ որ չ'գիտնայ Գերմանիոյ առաջարկութեան ի՛նչ արդիւնք պիտի ունենայ: Զրոյց կայ թէ կառավարութիւնը կարգադրութիւն մը առաջարկեր է՝ շահուն վրայ հարիւրին 32 վճարմամբ և իբր երաշխաւորութիւն տալով մենավաճառի և դրոշմաթուղթի հասոյթները: Իսկ պատերազմի տուգանաց փոխառութեան համար Բաղդասի մաքսատան հասոյթները ցոյց պիտի տայ իբրեւ փոխարէն: Ուրիշ զրոյց մը նայելով, Եպիրոս Թագաւոր քոնթրոլի խնդրոյն համար դիմեր է Ցարին և Կալլէսի իշխանին:

—Հելլէն կառավարութիւնը որոշեց որ քոնթրոլի խնդրոյն վրայ վերջնական տեղեկութիւն առնելուն պէս և հաշտութեան նախաշաւիղ պայմանաց կնքուելէն առաջ ի նիստ գումարէ Երեսփ. Ժողովը: Մ. Տէլեանիս կ'պնդէ թէ խնդիրն Երեսփ. Ժողովոյ իրաւասութենէն դուրս է և թէ ազգային ժողով մը միայն ձեռնհաս է այս մասին:

ՀԵԼԼԷՆ դրօշ կրող Ախէլֆի Բոռ—Բոռ շոգենաւն, որ Թականրոքէ ցորեն բեռցած էր և պատերազմի սկսելէն ի վեր Գալաթի առջեւ վար դրուած էր, արտօնուեցաւ Վոսփորէն անցնելու Եւրոպա երթալու համար:

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ Եպիրոս Թագաւորն անցեալ Եշ. ռուս դեսպանատունն երթալով այցելութիւն տուեր է Մ. Օնուի, որ յետոյ երկու անգամ գացեր է արտաքին գործոց պաշտօնատունը: Բեդերսպուրկի քաղաքական շրջանակաց մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտան Եպիրոս Թագաւորին ու Մ. Օնուի տեսակցութեան:

ՀԱՆԵԱՅԷ օգոստոս 6 թուով կը գրեն թէ, կ'ըսեն թուրք լրագիրք, Ճէվատ փաշա կղզւոյն ներսերը քննական պտոյտ կատարելուն ցաւեր է տեսնելով Կրետէի ամէն կողմերու աւերակ վիճակին՝ իբրեւ արդիւնք Մեծ Տէրութեանց ծովակալներուն անհոգութեան: Կարեւորը տնօրէներ է այս վիճակին դարման տանելու, որով առօր ամբողջ կղզին մէջ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը կ'վերահաստատուին:

—Միջազգային զինուորք Հալէպայի մէջ հաւաքուեցան:

ՊԷԼԿՐԱՏԷ կ'հեռագրեն թէ սահմանագլխոյն վրայ կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Պատրիարք Տ. Սոփրոնիոս Լէրոս կղզին երթալու շոգենաւը Պիրէօն հանդիպեր է: Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուզէս շոգենաւ երթալով՝ այցելութիւն տուեր է Պատրիարքին:

ԱԹԷՆՔԻ մէջ հացի գինը մինչեւ յիսունեւեօթ փարա բարձրացեր է:

ԶՕՐ. ՍՄՈԼԵՆԻՑԻ տեղ, որ Արդայէ հրաժարելով Աթէնք գացեր է, հրամատարի պաշտօնը պիտի վարէ գնդ. Տոքսաս: Եպիրոսի կողմը մանաւանդ Սիբաքոյի ճակատամարտին մէջ գնդապետը նշանաւոր հանդիսացած էր:

ԹՈՐՓԻԼԱՆԱՒ. — Երբ հելլէն թորփիլանաւ որք կ'նորոգուէին, վերջերս ծովը իջուցուեր են:

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ այն նաւատորմ, որուն Ճիպրալդարէ մեկնիլը ծանուցինք, վերջերս Փորթօ հասեր է:

ՇԻՐԱ կղզւոյն մէջ, կ'ըսեն Աթէնքի թերթեր, զինուորական մթերանոցէն երկու հարիւր սակառ վառօդ գողցուեր է: Հեղինակներն յայտնի չեն: Գողօնին արժէքն 80,000 դրախմի կը հաշուուի:

ԿԱՆԱՉ ՏԵՏՐԱԿ. — Իտալիա արեւելեան գործերու վրայ կանաչ տետրակ մը հրատարակեց ուրկից կ'երեւի թէ միշտ համակարծիք գտնուած է Անգլիոյ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ. — Կիրակի օր ի Կրասնոէ Սելօ կատարուած զօրահանդէսին Ցարն ու կայսրը ձիով գացին, իսկ կայսրուհիք և մեծ դքսուհիները կառքերով: Զինուորք «Հուռռա»ներով ողջունեցին երկու վեհապետները: Նուագածուք Գերմանիոյ ազգային երգն հնչեցուցին: Նոյն Վեհափառութիւնք Բշ. օրն ալ ներկայ գտնուեցան զօրահանդէսի մը որ կատարեցին 34.500 զինուոր:

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. Ժողովին մէջ խնդիր եղաւ Գերմանիոյ եւ Պելճիոյ հետ Անգլիոյ առեւտրական դաշնագրերու դադարման վրայ: Մ. Չէմպըրլէյն պատասխանելով ըսաւ թէ այս որոշում կ'գոհացնէ անկախ գաղթավայրերու միահաղոյն բաղձանքին, որ յայտնուեցաւ գաղթավայրերու վարչապետաց վերջին գումարման մէջ: Գաղթավայրերը կ'ուզեն աւելի նախապատուութիւն տալ մայր հայրենեաց: Այդ գումարման պահուն ի մէջ այլոց սա բանաձեւը քուէարկուեցաւ միաձայնութեամբ. — «Գաղթավայրերու վարչապետք միաձայնութեամբ եւ թախանձանօք կ'յանձնարարեն ամենակարճ միջոցի մը մէջ դադրեցնել առեւտրական այն ամէն դաշնագրութիւններն որք արգելք կ'ըլլան Մեծին Բրիտանիոյ առեւտուրին՝ իր գաղթավայրերուն հետ: Ներկայ գտնուող վարչապետք յուսալով բարւոքել մայր հայրենեաց հետ առեւտրական յարաբերութիւնները, յանձն կ'առնուն խորհրդակցիլ իրենց պաշտօնակիցներուն հետ, տեսնելու համար թէ ի՛նչ արդիւնք ձեռք պիտի բերուի՝ նախամեծարութիւն տալով գաղթավայրերը ներածուելիք մայր հայրենեաց բերքերուն:»

ՍՊԱՆԻԱ. — Զօր. Ասքարագա փոխանորդաբար պիտի վարէ վարչապետի պաշտօնը մինչեւ որ աւարտի Մ. Քանովասի տէլ Քասդիլյոյի մահուան համար որոշուած ինն օրուան սուգը: Կ'ըսուի թէ Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ Մ. Բիտալ վարչապետ պիտի անուանուի: Ազատականաց պետը Մ. Սակասդա հեռագրեց թէ կառավարութեան տրամադրութեան տակ կը գտնուի: Վախճանեալ վարչապետին մարմինն Բշ. դիազննութենէ յետոյ զմռսուեցաւ:

—Մատրիտի արուարձանաց զանազան մասերուն մէջ խռովութիւնները տակաւին գոյ կ'մնան: Մաքսանենգներ այս վիճակէն օգտուելով, մեծ քանակութեամբ փախստեայ ապրանք փոխադրեցին ի Մատրիտ: Ծխախոտութիւններ յարուցանելէ շահ ունեցող մաքսանենգներու թիւն երեք հազարի կը հասնի: Ոստիկանութիւնն այս պատճառաւ խիստ հսկողութիւններ կ'կատարէ արուարձաններու մէջ: Ցարդ 32 հոգի ձերբակալուեցան, որոց մեծ մասը կիներ են:

ՍԵՒ ԼԵՌԱՆ գահաժառանգ Տանիլօ իշխանն, որ Վիեննա գացած էր, Չէթինէ դարձաւ:

ԱՒՍՏՐԻՈՅ պաշտօնաթերթն հրատարակեց կայսերական հրամանագիր մը որով Բարիզի 1900ի արուեստահանդէսին աւստրեան ճիւղը կ'դրուի գահաժառանգ Ֆրանց Ֆէրտինանտ իշխանին հովանաւորութեան տակ: Նաեւ առեւտրական նախարարին նախագահութեամբ հարիւր անդամէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի՝ աւստրեան ճիւղը կազմակերպելու: Կ'երեւի թէ Աւստրիա և մանաւանդ Պոհեմիա խիստ ընդարձակ կերպով պիտի մասնակցին Բարիզի արուեստահանդէսին: Հունգարիոյ առեւտրական նախարարն ալ այս առթիւ շրջաբերական ուղղեց բոլոր թաղապետութեանց և առեւտրական սենեակներու: Հունգարիա իբրեւ ինքնագլուխ երկիր պիտի մասնակցի, ի ցոյց դնելով իր ազգային ձեռարուեստի բոլոր արտադրութիւնները:

ՍԻԱՄԻ Թագաւորն անցեալ Դշ. բազմաթիւ հետեւորդներով Օզպըրն գնաց յայցելութիւն Վիքթորիա Թագուհւոյն: Ի Բորդըմութ ընդունուեցաւ Կալլէսի իշխանէն, Եորքի դուքսին և զինուորական սպայից կողմէ: Անկից Ալպէրթա զբօսանաւով Հուայթ կղզին առաջնորդուեցաւ: Նաւային զօրքեր զինուորական պատիւներ ընծայեցին և նուագածուք Սիամի ազգային երգը նուագեցին: Շուլալոնկօրն Վիքթորիա Թագուհւոյն հետ ճաշեց: Յետոյ Օզպըրն զբօսանաւն հրաւիրուեցաւ, ուր Կալլէսի իշխանուհւոյն հետ թէյ խմեց: Սիամի Թագաւորն ապա Լոնտոն դարձաւ:

—Սիամի ներքին վիճակին վրայ ֆրանսական լրագիրք սա տեղեկութիւնները կ'հաղորդեն. — «Թագաւորին բացակայութենէն օգտուելով բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, որք Թագաւորին կողմէ քաղաքական գործերու գլուխն անցած են, ամէն բան կ'ընեն վէճ յառաջ բերելու: Բամպոճի ու Լաոզի մէջ (ֆրանսական թեւարկութեան տակ) կ'ուզեն զինուորագրութիւն կատարել: Վերջերս Սամնէքի մէջ բոլոր այրեր փախան բանի զինուորագրութենէն ազատելու, բայց Սիամցիք անոնց կիներն ու տղաքն իբրեւ պատանդ վար դրին: Լաոզի բնակիչք ալ կ'փախչին, սակայն իրենց ընտանիքներ կ'բանտարկուին: Մէկ քանի մարդ միայն կրցան ֆրանսական հիւպատոսարանները փախչելով ազատիլ: Զինուորագրութեան խնդրոյն համար Բամպոճի ու Լաոզի բնակիչք կ'բողոքեն: Տեղւոյն ֆրանսական ներկայացուցիչք տրամադիր են ոյժ տալու այս բողոքներուն:»

ԳԱՀԻՐԷԷ կ'հեռագրեն թէ եգիպտական կառավարութեան և Իտալիոյ միջեւ վերջերս կարծեաց փոխանակութիւնք կատարուեր են Քասալայի ապագային եւ Սուտանի համար: Խնդրուեր է իտալական կառավարութենէն մինչեւ Դեկտ. զինուոր պահել ի Քասալա, որովհետեւ այդ թուականին բանակցութիւնք պիտի վերսկսին վերջնական որոշում տալու համար: Յուսալի է որ մինչեւ Դեկտ. ձեռք առնուած միջոցներով Իտալիա ազատի՝ ի Քասալա զօրք պահելու ծանր պատասխանատուութենէն:

ՀԱՑԻ ԳԻՆԸ. — Ինչպէս մեր երեկի թուով ալ ըսինք, կացութիւնը ծանր է արմտեաց հրապարակին վրայ: Ընդհ. Եւրոպա այս տարի 469,365 000 հարիւրալիտր ցորեն միայն պիտի հնձէ, մինչդեռ ամէն տարի 597,400,000 հարիւրալիտր ցորեն կ'սպառէ, որ ըսել է 128 միլիոն պակաս: Եւրոպա շատ անգամ իր սպառման պակասը լրացնելու համար 50-75 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն կ'գնէ Ամերիկայէ կամ Ասիայէ, բայց 128 միլիոնի պակաս մը 1891էն ի վեր տեսնուած չէր: 50-75 միլիոնի բացը գոցելու կ'նպաստեն արտադրող գլխաւոր երկիրներ: Այս տարի միայն Գերմանիա ու Սպանիա անցեալ տարուանին չափ ցորեն ունին: Հունգարիոյ, Ֆրանսայի ու Իտալիոյ մէջ այս տարի ցորենն հարիւրին 20-25 համեմատութեամբ պակաս է՝ անցեալ տարուանէն: Ռուսիոյ մէջ ալ գրեթէ միեւնոյնն է: Ինչպէս երէկ ծանուցինք, ռուս կառավարութիւնն այս պատճառաւ պիտի արգիլէ ցորենի արտածութիւնը: Եւրոպայի այս վիճակին հանդէպ, Մ. Նահանգներն ընդհակառակն այս տարի 38 միլիոն հարիւրալիտր աւելի ցորեն ունին 1896էն. բայց բաւական չէ, քանի որ Հնդկաստանի անցեալ ապրիլի հունձքը քիչ եղած է: Վերջապէս եթէ գումարենք Եւրոպայի, Մ. Նահանգաց և Հնդկաստանի հունձքերը, կ'ունենանք 742 միլիոն հարիւրալիտր ցորեն, մինչդեռ 1896ին 790 միլիոն էր և 1895ին 813 միլիոն: Ասկից պիտի հետեւի որ Հիւսիսային Ամերիկայէ զատ, հարկ պիտի ըլլայ դիմել նաեւ Առժանդինի, Չիլիի և Հարաւային Ամերիկայի ուրիշ երկրաց ցորեններուն:

ՌՈՒՍՋՈՒՔԻ մէջ պատահած արկածին վրայ առնուած վերջին տեղեկութիւնք կ'հաստատեն թէ այրած մթերանոցին մէջ 7 միլիոն փամփուշտ և 12,000 քիլօ վառօդ կան եղեր, որք երեք ժամուան մէջ բոլորովին փճացեր են: 12 տարի առաջ եւս Ռուսճուքի մէջ այսպիսի արկած մը պատահած էր, բայց մարդու վնասն այնքան մեծ չէր եղած: Պայթումն այնքան մեծադղորդ եղեր է որ մինչեւ Դանուբի դիմացի եզերքէն, Ծուրճա-վայէ լսուեր է: Օդն ելած տաղաւարին մէջ 300 գործաւոր կ'աշխատէին որոց մեծ մասը կին և տղայք: Հրդեհն յառաջ եկած է գործաւորի մը անփութութենէն, որոյ ձեռքին մէջ պայթեր է փամփուշտներէ մին և կրակ տուեր է շէնքին: Հրդեհը մինչեւ փամփուշտներու մթերանոցը ծաւալելով, տաղաւարը բոլորովին քանդուեր է, և գործաւորներէն 20 հոգի սպաննելով, մնացեալներն օդն ելեր են: Դիակներուն մեծ մասն անճանաչելի դարձած է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ Կրօնական Ժողովն իր շաբաթական նիստն ըրաւ ի Պատրիարքարան, ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոս Յովհաննէսեանի և ներկայութեամբ ութ անդամոց: Զբաղեցաւ, ի մէջ այլոց, հետեւեալ խնդիրներով: 1. — Աւագերէց Թուրսարգիսեան Տ. Եզնիկ քահանայն ժողովոյն ներկայանալով՝ տեղական որբանոցի մը հաստատութեան խնդիրը մատոյց, յայտնելով միանգամայն տեղական վարժարանաց համար ձրի դասագրքերու պէտքը: Կրօնական Ժողովն՝ որբանոցի խնդիրն որբերու և կարօտելոց խնամակալութեան յղել որոշեց, ինչպէս ձրի դասագրքեր հայթայթելու պէտքն հոգալ՝ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ կարգել Գրենական Յանձնաժողովոյն: 2. — Ռուկերիչեան Գէորգ էֆ. խնդիր ըրած էր Եդեսիոյ եկեղեցեաց համար Ս. Միւռոնի պէտքն և եկեղեցական գրքերէ զուրկ մնալնին: Որոշուեցաւ անմիջապէս խնդրուած եկեղեցական գրքերն յանձնել, ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքէս վերադարձած օրն ալ Մայր-եկեղեցւոյ լուսարարապետէն Ս. Միւռոնն առնել և յանձնել իրեն՝ դպրութեան չորս աստիճաններ տրուելով, ըստ սովորութեան: 3. — Կրօն. Ժողովն առկախ մնացած եկեղեցական խնդրոյ մը մասին, խորհրդակցութիւն մը կատարելէ վերջն, ի բացակայութեան Ս. Պատրիարքին, անցաւ ամուսնական կարգ մը խնդիրներու կարգադրութեան, որ օրակարգին մէջ խճողուած էին ժամանակէ մ'ի վեր: Կրօն. Ժողովոյ նիստէն ետեւ, դեր-ատենապետ՝ Տ. Վահրամ Եպսկ. Մանկունի Ս. Պատրիարքին սենեակը գնաց և առանձին տեսակցեցաւ Ն. Ամենապատուութեան հետ ինչ ինչ կարեւոր խնդրոց մասին:

—Բնիկ Մելիտինէցի եւ Լիբանանու Զմմառի վանքին միաբան, Զէքիմեան Տ. Ղեւոնդ վրդ., երբեմն հռոմէական, որ ապա անկէքան եղած էր, Լոնտոնէ գիր ղրկելով առ Ս. Պատրիարք Հայրն, կ'ուզէր դառնալ ի ծոց մայրենի Եկեղեցւոյ: Կրօն. Ժողովն իր երեկի նիստին մէջ, խնդրոյն ամէն պարագաները քննելէ ետքն, որոշեր է չընդունիլ այս առաջարկը. կը լսենք թէ Տ. Ղեւոնդ պատրաստակամութիւն յայտնած էր նաեւ Անգլիոյ մէջ գանձելու ի նպաստ որբերու եւ կարօտեալներու հանգանակելի գումարները:

—Մեզրեցիկ գիւղի Տ. Բարթող քահանան, որ բանի պսակադրութեան պատճառաւ անպայման ժամանակաւ փիլոնազրկութեան դատապարտուած էր, խնդրագիր մը մատուցանելով իրեն ներում շնորհուիլն հայցած էր. Կրօն. Ժողովը մերժեց խնդիրը, տարաժամ և անբաւական դատելով զայն:

—Երէկ Ս. Պատրիարքն իջած էր Պատրիարքարան, բայց իր զբաղմանց պատճառաւ չկրցաւ նախագահել Կրօն. Ժողովոյ շաբաթական նիստին: — Ս. Պատրիարքն հետզհետէ ընդունեց Տ. Գրիգորիս եպս. Ալէաթճեան, որուն հետ երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ, Տ. Եզնիկ եպս. Ապահունի, Տ. Սահակ Ծ. Վ. Բագրեւանդեան, Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Գալֆայեան, Պալաթու քարոզիչ Տ. Սմբատ Վ. և այլք:

—Ուսուցիչ մը կ'գրէ մեզ հետեւեալը. «Ս. Յակոբայ Որբանոցին խնամակալութիւնը թէեւ ցարդ գոհունակութիւն մը չունէր Համբարձում էֆ.ի պաշտօնավարութենէն, որ ամսական 5 լիրա կ'առնար, հրաժարեցնելով, անոր յաջորդ կարգած է ծանօթ մանկավարժ Մալաթեան Գալուստ էֆ.ն՝ տասն լիրա ամսականով: Յակաւէն ընտրուած չէ Ազգ. Հիւանդանոցի Տնօրէնն, որ ամէնէն կարեւորն է:»

—Տ. Զաւէն վրդ. իրեն հետ Արմաշ տարեր է Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս եպս.ի փոքրաւոր Տիրայր Քէրօբեան, որ Ս. Պատրիարք Հօր տնօրէնութեամբ պիտի ուսանի Դպրեվանուց մէջ:

—Սկիւտարի սափրիչներէն Լեւոն, Մկրտիչ, Ներշապուհ, Սեդրոս և Հմայեակ աղաները չորրորդ անգամ ըլլալով

Ազգ. Հիւանդանոցի 150ի չափ պատսպարեալներն ածիլած են բարեխնամաբար. կ'զարմանանք թէ Հիւանդանոցին աւելի մօտ գտնուող սափրիչներ ինչո՞ւ Սկիւտարցի բարեխէր սափրիչներէն օրինակ չեն առներ։

—Աչքէ ինկած վիճակ մ'է Տիվրիկ. Ժողովուրդն անհովիւ է. առաջնորդ չի ղրկուիր. տնտեսական տագնապի առթիւ մեծ կարօտութիւն կայ. որբեր կան անոք. և գժուարութիւններ որոց դարման չի հոգացուիր, բայց ամէնէն տխուր իրողութիւնն ուսանողներու անխնամ թողուիլն է. վարժարանը տնտեսական տագնապէն ի վեր փակ մնացած է. ուսուցիչք արդէն տարբեր գործերով կ'զբաղին, և ուսանողք պզտիկուց կ'վարժուին փողոցի կեանքին։ Աս տղաք ինչ պիտի ըլլան երբ մեծնան։ Ցանուն Տիվրիկի վարժարանաց կալուածներ կան։ Հոգաբարձութիւն մը կայ, որու վրայ վերջերս ծանօթ անգամ մ'ալ աւելցաւ,—Սէթեան Միհրան էֆ։ Բան մը չէ՞ կարելի ընել գո՛նէ վարժարանը բանալու համար։

—Տ. Մելքիսեդեկ եպս., որ օդափոխութեան համար Նիւ-գիւղ կ'գըտնուի, առջի օրն հեռագրաւ պատասխաներ է Կարնոյ Առաջն. տեղապահ Տ. Ներսէս քահանային և Գաւառ.Ժողովին, շնորհակալութեամբ յայտնելով որ ցաւ ի սիրտ պիտի չկրնայ ընդունիլ գաւառին առաջնորդութիւնը։

—Մայր. Եկեղեցւոյ նորընտիր Թաղ. Խորհրդոյ հրաժարեալ հօթն անդամներէն ոմանք, ըստ հրաւէրի Ս. Պատրիարքին, անձամբ ներկայացան երէկ. չեկող անդամոց վերստին հրաւէր գրուեցաւ, վաղն անպատճառ Ս. Պատրիարքին ներկայանալու։ Կ'յուսացուի որ ամենքն ալ ետ առնուն իրենց հրաժարականը, վի՛ն. Սրբազնութիւն չուզեր որ Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղը խնամակալ մարմնոյ մը կարօտ մնայ, քանոր չէզոք անձերէ ընտրուած են ներկայ Թաղ. Խորհրդոյ բոլոր անդամք։

—Սգենիայի Թաղ. Խորհուրդը մեզ կ'գրէ թէ գիւղին եկեղեցիին բոլորովին փակուած ըլլալու զրոյցն անստոյգ է։ Տ. Շահպազեան վրդ.ն ալ այն մտօք ծանուցում ըրած չէ. կ'երեւի թէ եկեղեցին նորոգման միայն կ'կարօտի։

—Հանգուցեալ Տիկին Զարուհի Յ. Չիլինկիրեանի յուղարկաւորութեան առթիւ Արայ էֆ. Գալանթարեանց 95 ղրշ. նուիրած է ազգ. Հիւանդանոցին փոխան ծաղկեպսակի։

—Երէկ Դրենական Ցանձնախումբն ի նիստ գումարեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանն և Նուազուրդի մասնակցող հրատարակիչներէ ու գրավաճառներէ առնուելիք գրքերուն մէկ ընդարձակ ցուցակը պատրաստեց։

—Փանուլլիի քարոզիչ Տ. Փարեգին Վ. Աժտերխանեան երէկ Ս. Պատրիարքին ներկայացաւ և Պոլսոյ մէջ ծագած խնդրոյ մը մասին տեղեկութիւններ տուաւ։

—Երէկ ուսուցչութեան ընտրելոց քննիչ Ցանձնաժողովի Ե. նիստը տեղի ունեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ ատենապետութեամբ Թղլեան Սրապ էֆ.ի։ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ ներկայ էր Պետրոս էֆ. Կարապետեան։ Ցանձնաժողովն զբաղեցաւ ութ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու — որոց երկուքը Նանսիէ վերադարձողներէն էին — վանազան քննութիւններով։

—Քաղաքական Ժողովն այսօր ի նիստ կ'գումարի Ղալաթիոյ Խորհրդարանն եւ գլխաւորաբար պիտի զբաղի Պատրիարքանի պիւտճէին խնդրով։

—Վաղն աւստրիական շոգենաւով Պոլիս կ'համնին Քիլիսէն ճամբայ հանուած 10 որբեր։

—Ս. Պատրիարք Հայրն եւ Որբոց Խնամակալութիւնն ուրբաթ օր Հիւանդանոց պիտի երթան անձամբ ընտրելու համար Իզմիրի և Էսքիշէհրի Որբանոցները ղրկուելիք որբերը։

—Մարիզօ անուն յայն աղջիկ մը յետ պաշտօնական ձեւակերպութեանց Հայ Եկեղեցին ընդունուած է և «Նըւարդ» գեղեցիկ անունն ստացած է։

—Պատրիարքարանը խիստ նեղ կացութեան մէջ գտնուելով, նամակներ ուղղած եւ Մուզաթայի տուրք խնդրուած է այն կարգ մը վիճակներէն որք թէեւ տնտեսական տագնապներէ զերծ մնացած ըլլալով կարողութիւն ունին այդ տուրքը վճարելու, սակայն տարիներէ ի վեր բան մը չեն ղրկեր, հակառակ կեզր, Սետուկի անձկութեան։ Մեզ զարմանալի կ'թուի երբ կ'լսենք թէ, զորօրինակ, Իզմիրի պէս թեմ մը երկու տարի անվճար կ'թողու իր Մուզաթան։

—Ռոտոսդոյի Պատր. Փոխանորդ Տ. Բարթողիմէոս վրդ.ի դէմ տեղացիք բազմաստորագիր հանրագրութիւն մը պատրաստած եւ ղրկած են Պատրիարքարան, մէկ օրինակն ալ մեզ հաղորդելով։

—Մեզ գիտել կ'տրուի թէ Գրենական Ցանձնաժողովն, որ գրեթէ երկու ամսէ ի վեր գոյութիւն ունի, գործնական արդիւնքի մասին, կրիայէ մ'աւելի դանդաղ, իսկ իր ծնած օրէն ի վեր Ուսումն. Խորհրդոյ հետ մղած ձեռնհասութեան վէճերովը նապաստակի մը չափ արագաշարժ, ցարդ որ և է արդիւնք չէ կրցած ունենալ, մանաւանդ որ անդամոց մեծագոյն մասն հրատարակիչ կամ գրավաճառ ըլլալով, (և Հրեայէ մը աւելի չահասէ՞ր,) անշուշտ աւելի անձնական նկատումներու գոհացման ճամբաներ ունէին հարթելու, (խճուղեաց երկրաչափէ մը աւելի,) քան իրենց պաշտօնին պահանջած անմիջական ու գործնական միջոցին դիմելու։ Ուսումն. Խորհրդոյ աւելի լաւ ըրած չէ՞ր ըլլար, եթէ երեք գործնական գաւառացի վաճառականի յանձնէր այս ճշմարտապէս գաւառական գործն, որ 15 օրուան մէջ կրնար ի գլուխ ելնել։ Մարդ չէ կարող իր ծիծաղը զսպել երբ լսէ թէ Գրենական Ցանձնաժողովն անգին թղթածրար մը մտած է՝ Ուսումն. Խորհրդոյ հետ ձեռնհասութեան խնդրոյ մը առթիւ, եւ իր բոլոր ժամանակը վատնած է որոշելու համար թէ գրավաճառներն, եթէ պատիկ գիրք հայթայթեն, իրաւունք պիտի ունենա՞ն իրենց պահանջքն անհատապէս կամ հաւաքապէս ուղելու Ցանձնաժողովէն կամ իր անդամներէն, և սա եզրակացութեան յանգեր են որ պիտի չունենան, այնպէս որ Ցանձնաժողովոյ ատենապետը, Նուազուրդի օրը, նախ այս անկլանելի պայմանը դրեր է խեղճ գրավաճառներուն առջեւ, ըսելով որ իրենք երկար բարակ վիճաբաներ են այս կարեւոր կէտին վրայ և այս արդիւնքին յանգեր են։ Աղէկ ըրեր են, չըսե՞ն որ պարապ ժամանակ վատներ են։ Եթէ հարիւր ոսկի հաւաքելու յոյս ունէին, այս պայման աւելորդ էր, իսկ եթէ չունէին, աւելի աղէկ չէի՞ն ըներ, եթէ օր առաջ իրենց տեղն ուրիշներու տային։ Մենք այնպէս կ'հաւատանք թէ երեք գաւառացի վաճառականք շատ դիւրաւ պիտի կրնային հաւաքել այդ արտօնեալ հարիւր ոսկին և 8-10 օրուան մէջ մեծագոյն զեղչերով պէտք եղած գնումներն ընելով՝ առաքումները կատարել և ամէն հաշիւ փակել, փոխանակ Ցանձնաժողովը բարեգործական մնայուն մարմին մը դարձնելու եւ օրերով չարաթներով վիճաբանելու, փցուն եւ անտեղի որոշումներ տալու համար։ ԳՐԱՄԷՐ ՌՈՄ

ԱԶԴ.— Օգոստոս 17ի Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման տօնին օրը քաղաքիս Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյ յատուկ տօնախմբութիւնն ըլլալով՝ ի գիտութիւն բարեպաշտ ազգայնոց կ'ծանուցանե՛նք թէ Ս. Թագաւորի հրաշագործ բեւեռին ուխտի եկող ժողովրդեան ամէն հանգստութիւն ընծայելու համար յատուկ կարգադիր մասնախումբ մը ընտրուած է որ ուխտաւորաց թէ՝ հասնելուն և թէ մեկնելուն առթիւ անոնց դիւրութիւններ ցոյց տալու համար պէտք եղած կանխահոգ միջոցները ձեռք առած է արդէն։

(Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)

Ռոտոսդո, 26 Յուլիս 97 1—4

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Սկիւտար-Սելամսըզ

Վարժարանիս 22րդ շրջանը կը սկսի օգոստ. 25ին, իսկ դասախօսութիւնները կ'սկսին սեպտ. 1ին։ Ամէն անոնք որ աշակերտ տալ կը փափաքին, կ'հրաւիրուին դիմել առ Տեսչութիւնն վարժարանիս, որ յուլիս 21էն սկսեալ, ամէն օր, ժամը 2էն մինչեւ ժամը 5 կ'գտնուի վարժարանին մէջ։ 2—10

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Բ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Միտիլլիի կառավարիչ Հըֆզի փաշայի։ Գ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Հաշուակալութեանց Ատենին Ա. քարտուղար Ադամբլլահ էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Պոլսոյ դատաւորին մէկ վճռագրոյն համաձայն, Մէվլուտի տօնը պիտի կատարուի այս գիշեր, որովհետեւ Րէպիւլէվվէլ ամիսն սկսած է կիրակի և այս գիշեր նոյն ամսոյ 12րդ գիշերն է։ Այս վճռագիր՝ Շէյխ-Իւլ-Իսլամի մէկ պաշտօնագրոյն հետ մատուցուեցաւ Վեհ. Սուլթանին որ հրամայեց մզկիթներու մինարէներն ըստ սովորութեան լուսազարդել։»

—«Պուլկարիոյ Բարձր. իշխանն իր հետ ունենալով վարչապետ Մ. Ստոյլով, պատերազմական նախարարը, Կ. Պոլսոյ գործակատարն և այլք երէկ գիշեր Եըլտըզի կայս. Պալատան մէջ կայսերական սեղանին հրաւիրուեցաւ։ Մեծ-Եպարքոսը, Դատական Նախարարն, Սպարապետը, Պետական Խորհրդոյ Նախագահը, Թնդանօթարանի վերատեսուչն և պալատական պաշտօնատարք ալ սեղանին ներկայ գտնուելու պատիւն ունեցան։»

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ.

—Ֆէրտինանտ իշխանն երէկ եկզարքարան երթալով այցելութիւն տուաւ Ամեն. Տ. Եոսիֆի։ Ցետոյ գնաց պուլկարական գործակատարութեան պաշտօնատունն, ուր պահ մը հանգիստ առաւ։ Ն. Բարձրութիւն ապա շոգեմակոյկով Վոսփոր գնաց և իր այցետոմսը թողուց դեսպանատուններուն։

—Երէկ դեսպանատանց Ա. Թարգմանք դեսպանաց կողմէ այցելութիւն տուին Ֆէրտինանտ իշխանին։

—Վիեննայէ կ'հեռագրեն թէ Ֆէրտինանտ իշխանին Կ.Պոլիս հասնելու լուրը մեծ գոհունակութիւն պատճառեր է Վիեննայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ։

—Երէկ կէս օրէն յետոյ վարչապետ Մ. Ստոյլով ու պատերազմական նախարար Մ. Իվանով Վոսփոր գացին եւ այցետոմսերնին ձգեցին դեսպանատուններու։

—Ֆէրտինանտ իշխան այսօր Պէյլէրպէյի շոգենաւով Վառնա պիտի ուղեւորի։

—Իգտամ, Պուլկարիոյ իշխանին այցելութեան վրայ խօսելով, կ'հերքէ այն զրոյցներն որք այս այցելութեան նպատակը քաղաքական պատճառներու կ'վերագրեն։ «Իշխանն Ռումելիա գտնուած միջոցին, Պոլիս այցելելու և իր հաւատարմական յարգանքները Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու փափաք յայտներ է, և բնական է որ օսմ. տէրութեան հպատակութեան ներքեւ գտնուող Պուլկարիոյ իշխանին պէս բարձր անձնաւորութիւն մը ատեն ատեն Պոլիս այցելէ և Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու փառաց արժանանալով, իշխանապետութեան և Արեւելեան Ռումէլիի նահանգին գործոց նկատմամբ խնդրանքներ մատուցանէ Բարձրագոյն հաճոյեան։ Հետեւապէս հարկ չկայ բացատրել թէ այս այցելութեան վերագրուած քաղաքական նպատակին վերաբերեալ զրոյցք բոլորովին անհիմն են։»

—Իշխանը բերող «Պօրէ» շոգենաւն, որ կ'կրէր թէ՝ իշխանական դրօշն և թէ պուլկարական դրօշը, Վոսփորի բերնին ամրոցներէն ողջունուած է թնդանօթաց արձակումով, ըստ սովորութեան, և «Պօրէ» նոյն ձեւով ողջունած է օսմ. վեհապետական դրօշը։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ նահանգաց ընդհ. քննիչ Շաքիր փաշա Շապին Գարահիսարէ Էրզրում ուղեւորեր է։

ՌՈՒՍ դեսպան Մ. Նէլիտով օգոս. 16/28ին Կ.Պոլսէ պիտի մեկնի։ Ցաջորդը Մ. Զինովիէվ հոկտեմբերին պիտի մատուցանէ իր յանձնալրագրերը։

ԵԱՆԵԱՑԻ կուսակալութեան Թարգման կարգուեցաւ Սուլթանիյէ վարժարանին նախկին շրջանաւարտ և անտառաց ու հանքաց նախարարութեան վիճակագրութեանց դիւանին քարտուղար Ստեփան էֆ.։

ՄԷՎԼՈՒՏԻ տօնին առթիւ, կայս. Իրատէով այսօր մէկ մէկ ամսական պիտի բաշխուի բոլոր կառավարական պաշտօնէից։

ՑՈՐԵՆ.— Անատօլուի նահանգներէն Պոլիս ղրկուած ցորենները մայրաքաղաքիս ցորենի վաճառականներէն ոմանց կողմէ, հակառակ կանոնի, Իզմիրի ճամբով Ցունաստան ղրկուելու վրայ են եղեր։ Մաքսային պաշտօնատարք իմանալով, կ'դրաւեն նոյն ցորենները և վաճառականները տուգանքի ենթարկելով, օրինաց պահանջումն ի գործ կ'դնեն, կ'ըսէ Իգտամ։

ԹՆԴԱՆՕԹԱՐԱՆԻ վերատեսուչ Զէքի փաշա Թնդանօթարանի մէջ պատրաստուած թնդանօթներուն և հրացաններուն շինութեան վրայ սկսած է անձամբ հսկել և այս մտօք երէկ բոլոր գործարաններն այցելելով, շինութիւններն աչքէ անցուցեր է։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ կէօլիլի գաւառակին մէջ Հանրային Պարտուց վարչութիւնը մետաքսի մանարան մը պիտի հաստատէ։ Գործարանին շինութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի։

ՏՈՎԼԱՑԻՆ նախարար Հասան փաշա հիւանդ ըլլալով, երկու օրէ ի վեր պաշտօնատեղիէն բացակայ կ'գտնուի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ճեպընթաց կառախումբն, որ Աւստրիոյ ողողմանց պատճառաւ Վիեննայի ու Բարիզի մէջ ժամանակէ մը ի վեր չէր բաներ, վերսկսաւ երթեւեկութիւնները։

ԿԱՅՍ. ՆՈՒԱՃԱՐԱՆՆԵՐՈՒ խումբին Ա. ուսուցիչ Կուսղէյլի փաշա «Բարեգործութիւն» անուն քայլերգ մը յօրինեց որ Բարեգործական Պաշտօնի ի նպաստ պիտի վաճառուի։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Արղընիի բանտին մէջ գտնուող տասն անձինք, որոց պատժոյն պայմանաժամն աւարտելու մօտ է, ներման արժանանալով ազատ արձակուեցան։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ նաւագներու և Պիրէօնցիներու միջեւ պատահած կռուոյն մէջ վիրաւորեալ, Մ. Տիմիթրի Նէլիտով, որդի ռուսական դեսպան Մ. Նէլիտովի, երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ՕՏԵՍԱՅԷ երէկ վերջին անգամ ըլլալով 200 ձի եւս հասան մայրաքաղաքս։

ՍՈՒՐԻՈՑ նորընտիր կուսակալ Նազըմ փաշա Դամասկոս հասնելով, Ե. զօրաբանակին հրամատարին, նախորդ կուսակալ Հասան փաշայի և նահանգին քաղաքային ու զինուորական պաշտօնատարաց ու երեւելեաց կողմէ մեծ պատիւներով ընդունուեր է։

ՄԱՖՐԳԻՒՂԻ մէջ քսան օրէ ի վեր պատահած քարընկէցութեան հեղինակները վերջապէս գտնուեցան։ Միջնորդ Գոլարօ, իր որդին Բենիամին և իրենց ազգականներէն Թորանճօ լատինաց եկեղեցւոյ կալուածներէն տունն մը վարձել կ'ուզեն, սակայն եկեղեցւոյ երէցը չուզեր վարձու տալ անոնց, և տունն ի վերջոյ Մագրիտի փաշայի որդւոյն՝ կայս. Թանգարանին պաշտօնեայ Թէոտոր էֆ.ի վարձու կ'տրուի։ Գոլարօ այն ատեն երէցին պլացման դէմ սպառնալով ըսած է եղեր. «Մենք ալ թոյլ պիտի չտանք որ մէկը բնակի այս տունը»։ Գոլարօ եւ իւրայինք, Թէոտոր էֆ.ի կրուելէն վերջն, իրենց սպառնալիքը գործադրելով, լաւ պարսատիկով սկսեր են քար տեղացնել նոյն տանը և թաղին վրայ. բայց վերջապէս իրենց օձիքը ձեռք տուեր են։

ԱՅՍՊԷՖԱՆՈՍԻ մէջ կիրակի օրն անծանօթ անձ մը Գէորգ Նիկողոսեանի մակոյկը վարձեց սօտակայ վայր մը երթալու համար։ Երբ 30—40 մեդրի չափ բացուեցաւ, անծանօթն ինքզինքը ծովը նետեց։ Մակուկավարը չուարեցաւ պահ մը եւ սկսաւ կանչել շրջակայքը գտնուած սպունգի նաւակներու։ Անծանօթը մէկ քանի անգամ ջուրին տակ գնաց ու վեր ելաւ։ Վերջապէս Գէորգ յաջողեցաւ անոր երկու ականջներէն բռնել. նոյն միջոցին ոստիկանութեան պաշտօնեայք ալ մակոյկով հասան և գժուարաւ ազատեցին մարդն որ շատ գէր էր և նուաղած։ Պահականոց տարուելով խելքը գլուխը բերուեցաւ և իրեն եղած հարցմանց պատասխաներ։ Պալըք Բազարի մէջ պանիր կը ծախէ եղեր և անունն է Գայսէրիցի Շիւմոն Եորկի։ Ամսէ մը ի վեր անգործ և ապրուստէ զուրկ մնալով, անձնասպան ըլլալ ուզեր է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ քարափէն երէկ առտու հարբած մարդ մը ինքզինքը ծովը նետեց, սակայն ազատուեցաւ։ Գըլպաններուն մէջ քարեր լեցուած էր, կ'երեւի թէ շուտով ծովուն յատակն իջնելու համար։

ԱՐԿԱԾ.— Բչ. Սէրվէդ անուն պատանի մը ձիով Մագրիգիւղ երթալով արբենալէ յետոյ, դարձեալ ձիով ճամբու ելեր է սըրընթաց։ Զէյթուն Պրունի ծարանին մօտերէն անցնելուն, կառուներ է Լիզոր անուն 60 տարեկան կին մը որ ծանրապէս վիրաւորուեր է։ Սէրվէդ ձերբակալուեր և Լիզոր Հիւանդանոց տարուեր է։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ Ընկ. Լօյէնյօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուէնկ, ընդհ. վաճառքով Հըլէ հոս հասած է։

—Մօրէյօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնսըն, ընդհ. վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

ՀԱՑՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՏԱՔԱԶԱՐ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 9 (Ն. Տ.)։ Դպրոցական տարեթոշակն է 10 օսմ. ոսկի, հատուցանելի երկու մասնավճարով. 5 ոսկի Սեպտ.ի սկիզբը 5 ոսկի Բ. շրջանի սկիզբը։ Դաշնակի համար 3 և երգեհոնի համար 1½ ոսկիի յաւելուածական գումար մը կ'պահանջուի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ Յովհաննէս էֆ. Գոնտայեան, Ամերիգան խան, կամ առ Տր. Սերովբէ էֆ. Գավաֆեան, Ատաբազար։

3—6 ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Հայերէն, ֆրանսերէն եւ թուրքերէն լեզուաց հմուտ անձ մը՝ որ իր բազմամեայ ծառայութեամբքն ի կրթական յարկս, ոչ նուազ օգտակար եղած է կրթական գործին, պատրաստ է, դիւրամատչելի պայմաններով, յանձն առնել որ և է պաշտօն, ուսուցչի կամ տնօրէն-ուսուցչի, ի գաւառս կամ ի Պոլիս։ 2—10

ՏՈՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքէ ջէ—առ—րօ—Բի—Ն (ըստ տարիքի), ծամողօ—Բի—Ն, Եւ ոսկի պառատանօ—Բի—Ն երաշխաւորեալ։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ Նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնաՀանո—Բի—Ն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Ջըպուգճեանց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած Խրիսովէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 10 օգոստոս.— Կայսրն, որ Վիեննա կ'գտնուէր ընդունելու Ռումանիոյ Թագաւորն ու Թագուհին, այսօր Իշլ վերադարձաւ։

—Միլան Թագաւորը բաւական հիւանդ է։ Սերպիոյ Թագաւորը պարտաւորեցաւ յետաձգել իր ուղեւորութիւնն ի Քարլսպատ։

ՔԻԼ.— Նաւային աչնան մարզանքները պիտի սկսին օգոստոս 3/15ին, երբ նաւատորմը դառնայ Քրոնշդատէ։ Մարզանաց մասնակցելիք նաւաբաժինք պիտի հաւաքուին ի Տանձիկ։ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ Ռուսիա երթալու համար Պալթիկ ծովէ անցնելուն մարզանքներն աւարտած պիտի ըլլան։ Գերման նաւատորմն առիթ պիտի ունենայ ողջունելու Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը։

ՄԷՍՏՈՒՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ — ՎԱՌՆԱ.

Հաստատեալ 1884 ին, Հրամանաւ Կըմպատ Նախարարութեան

Տնօրէնութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել իր նախկին աշակերտներուն, և առ հասարակ բոլոր հասարակութեան թէ, պուլկարաբնակ ազգայիններու եւս օգտակար հանդիսանալու համար, վարժարանը փոխադրած է Վառնա, ուր պիտի վերաբացուի, յայտագրի կարեւոր բարեփոխումներով, յառաջիկայ Սեպտ. 15ին։ Կ'ընդունուին մի միայն գիշերօթիկ աշակերտներ, որոնք ընտանեկան կոկիկ և խնամոտ շրջանակի մը մէջ, և առաջնորդութեամբ ձեռնհաս ուսուցիչներու, հիմնական և արագ զարգացում կ'ստանան լեզուաց, (հայ., օսմ., ֆրանս. եւ պուլկարերէն՝ կամաւոր) նախնական և երկրորդական գիտութեանց, գրչութեանց և գեղարուեստի ճիւղերուն մէջ։ Տարեթոշակն է 30 օսմ. ոսկի, վեցամսեան կանխիկ վճարելի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել նամակով առ, Հիմնադիր-Տնօրէն

1—6 Գ. Պ. ՄԷՍՏՈՒՃԵԱՆ

Pensionnat «Mestoudjian»
Rue Botéva, 82.— IV VARNA
(Bulgarie)

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		24	24
Ամէնէն բարձր գին	»	24	24
Ամէնէն վար գին	»	24	21
Ռումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.		117	50
Ամէնէն բարձր գին		117	87½
Ամէնէն վար գին		117	25

ԲԱՑՈՒՄ, 30 Յուլիս

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		24	23
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.		117	50
Օսմանիյէ	»	—	—
Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Պանքա	»	15	10
Քաէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7	08
Երկրագործական Պանքա	»	9	—
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3	17
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4	04
Թրամուէյ բաժնեթ.		690	—
» [illegible]		230	—
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		496	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	330	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	462	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ ութ օրուան Օ. Ո.		3	50
» մէկ ամսուան »	»	—	—
Ռում. երկ. ութ օրուան »	»	—	—
» » մէկ ամսուան »	»	—	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87	12
Անգլիական ոսկի	»	109	33
Իօլ էմբէռիալ	»	89	30
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108	05

Ռուպլի Թղթադրամ Օ. Ո.		8	58

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		109	1/16
Փարիզ 3 » ֆր.		23	05
Ֆիօրին մանտա »		10	92½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Օգոստ.

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Ա. Ա. Ո.		66	50
» » » Բ.	»	39	50
» » » Գ.	»	23	32
» » » Դ.) բաց.	»	—	—
» » » Դ.) գոց.	»	22	40
Փոխառութիւն Գասապա Գ. Կ.		—	—
» Օսմ. 3½%	»	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14	06
Այտընի երկաթուղի	»	14	50
Եգիպտական Միացեալ	»	107	37
Անգլ. քօնսօլիտէ	»	112	81
Հելլենական 5%	»	30	37
Մօնօբօլ հելլենական 4%	»	35	25
Ռանթ » 4%	»	26	—
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888 Գ. Կ.		95	50
» Նոր » 6% 1892	»	—	—
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25	230
Դրամազեղչ	»	2	—

ՎԻԵՆՆԱ, 10 Օգոստ.

Փոխան. Փարիզի վրայ ֆիօր.		—	—
» Լոնտոնի վրայ	»	119	85
Ռումէլիի երկաթուղի	»	65	50
Օսմ. Ռէժի	»	161	50

ՓԱՐԻԶ, 10 Օգոստ.

Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց. ֆր.		—	—
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) գոց.	»	22	70
» » » Բ.	»	—	—
» » » Գ.	»	—	—
Օսմանիէ	»	410	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	119	—
Բաիօռիդէ	»	460	—
Մաքսատուն	»	485	—
Օսմ. Ռէժի	»	343	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	604	—
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	105	35
Քրէտի Լիօնէ	»	793	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	—	—
Եգիպտական Իւնիֆիէ	»	545	—
Իտալական Ռանթ	»	94	80
Սպանիական արտաքին	»	62	20
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	125
Դրամազեղչ	»	2	—

ՊԵՐԼԻՆ, 10 Օգոստ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք		—	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	120	40
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	—	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	300

Տօքթ. Մ. ՄԱՑԻՍԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել թէ գաւառներու մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած, այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ Սագըզ Աղաճ Բուչէն փողոց։ Կ'դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ'կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցնակ յաճախորդաց, կ'գտնուի ամէն Գշ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու Սղասիօն ճատտէսի Զարիֆեան դեղարանն։ Աղքատաց ձրի դարման Պշ. կէս օրէ վերջ իր տունն։ Իսկ Գշ. նոյն դեղարանը։ 14-40

ԻԼԱՆ

Թիճարէթ վէ Նաֆաա նէզարէթը ճէլիլէսի տայիրէսինէ լիւզիւմը օլան 5000 աթիգ գըլէ Սթրանճա քէօմիւրիւնիւն պէհէր 100 գըլէսի 42 ղրշ. տա թալիպի էօհտէսինտէ պուլունտըղը վէ աղուսթօսըն 7ինճի բէնչշէնպիհ կիւնիւնէ գատար միւնագասասը պիլ իճրա եէվմը մէզգիւրտէ գարարը գաթիսի միւլիւնէճէկի ճիհէթլէ տաhա աշաղը ֆիյաթ իլէ իթայա թալիպ օլանլարըն չիմտիտէն նէզարէթը միւշարիլէյհաա մուհասէպէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 1—3

28 Թէմմուզ 313

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գլուխը ներկայացնել. Նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակի կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան դետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Փ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի Նախկին տեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պարսիկ ծխավաճառին վերի յարկը։ Կէսօրէն վերջը Բերա Կալաթա-Սէրայի վարժարանին դիմաց Թիւ 200 աբարթըմանն Ա. յարկ Թիւ 3։ Վկայեալ եւ ծանօթ ատամնաբոյժն յանձն կ'առնու ակռայի վերաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին Թմրեցուցիչ դեղերով ։ Նոր գրութեամբ կը պատրաստէ բերնի եւ դէմքի յարմար առանց կեռի, առանց զսպանակի և արմատներու վրայ առանց քիմքի, պտուտակաւոր արհեստական ամէն ձեւ ակռայ։ Դիմողք գոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Գչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 19–53

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

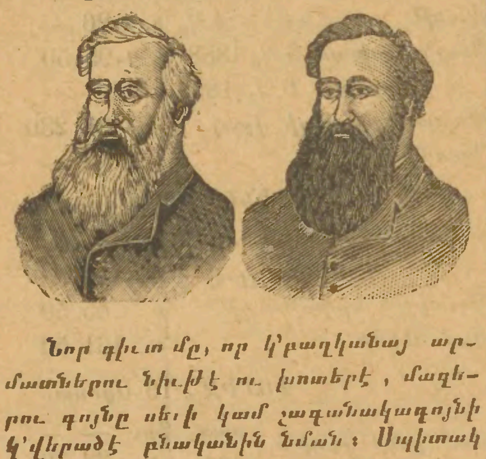

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ բնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս Ներկ ուրիշներէն գերազանց է և այնքան բնականին նման է որ մանրադիտին դիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, Թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան Եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել յետոյ փոքր չափ մը սպունգի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թրջել մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջէլ. մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էսմօն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Եւրոփէք-գալսըրըմ, Վօյվօտա, Կալաթա–Շիշլիի թրամվէյներու կայարանին մօտ։

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԵՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։
ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի եօլն։ 2. Գարաքէօյի մօտ Թիւ 120, Շիշլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։
ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-փաշա, Պապը Ալի ճատտէսի Թիւ 11։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
ընդ մէջ ՀԸԼ., Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՕՏԵՍԱՅԻ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տօմինօ	937	Իտասօ	5540	Բօլօ	510
Ալէփթօ	3607	Տուրօ	2383	[illegible]	[illegible]	Րիալթօ	2229
Անճէլօ	1541	Տրաքօ	1713	[illegible]	[illegible]	Րինալտօ	1663
Արիօսթօ	2377	Տինամօ	504	[illegible]	[illegible]	Րօլլօ	1613
Պատմօ	1822	Էսպօ	2464	[illegible]	[illegible]	Րօմէօ	1789
Պորօալմօ	1264	Էլտօրատօ	1520	[illegible]	[illegible]	Րօզարիօ	1862
Պրավօ	1076	Էրագօ	1481	[illegible]	2271	Սարփօ	1113
Պրիւնօ	841	Ֆլօրօ	954	Լիվօրնօ	1643	Ցիլլօ	1735
Պըֆֆալօ	4431	Ֆինլանտօ	1828	Լօրէնցօ	3191	Սիլվիօ	1193
Գէյրօ	1671	Ֆլամինկօ	849	Մալմօ	724	Սըէրօ	1200
Գալլիաօ	1337	Ֆրանչիսքօ	4582	Մարէնկօ	2273	Թասսօ	1328
Գամէօ	1244	Կալիլէօ	3060	Մարդէլլօ	3709	Թ. Ուիլսըն	1546
Գազօ	1094	Կիզանօ	1243	Միքատօ	3557	Թօքիօ	3827
Զիքօ-կօ	2729	Կօզօ	1011	Միլօ	1057	Թօլէտօ	1470
Սիսէրօ	1834	Կրօանօ	1695	Մոնդէալլօ	1735	Թօրքուաթօ	487
Գիլիօ	2697	Հիրօ	775	Մուրիլլօ	2419	Ուրպինօ	2429
Գօլօրատօ	4235	Հիպալկօ	1581	Նէրօ	1083	Վասքօ	1914
Գօմօ	1497	Հիմպրու	3720	Օհիօ	4100	Վօլօ	1289
Գօնկօ	2906	Հօրագիօ	3600	Օթթարիօ	4036	Վօլթուրնօ	2396
Գօրսօ	895	Հումպէր	596	Օրլանտօ	1535	Եէտօ	1850
Տիտօ	4811	Իակօ	2354	Բալէրմօ	1637	Զէրօ	1200

Իակօ չոգենաւը, նաւապետ Ուսղըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հօս հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։
Լօրէնցօ չոգենաւը, նաւապետ Ուինկ, ընդհ. վաճառքով Հըլէ մեկնած է ամսոյս 27ին և Օգոստոս 9ին հօս կ'սպասուի։
Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԸՆՏ ՐԻՋԸ.
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, լուռնկի կարճառ-բեան, շնչարգելու-բեան դէմ, Եւն.

Այս թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս փարատելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, եւլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհաճոյ խախտումներով գիշեր ցերեկ հազցող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ շիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անման դեղ հրաշքներ կը գործէ շնչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս, Թուրչունճը Հագըը էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պահչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր շնչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ չատ ստակ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնն օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ դիմեմ Կալաթա, Վօյվօտայի պահականոցին քով, Թիւ 95-97, Պ. Էտ. Քարուանայի անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամսէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգր. ԽՍԱՏ ՀԱԳԸԸ

Ընդհ. Մթերանոց Էսմոնտ Քարուանայի անգլ. վաճառատունը Կալաթա, Վօյվօտա փողոց Թ. 95–97։ Կը գտնուին նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

ԿՈՋՄՈՋ Յ. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆ
(ԿՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիյէ փողոց, Եալըըզ Օթէլի կից, Քէօփրիւլիւ Խանին (նախորդ Տոպլանը Ոսմանիյէի) դիմացը Թիւ 12.

Կօշիկներու սոյն գործարանը կ'մրցի ճաշակի մասին. Նախնական նիւթերը ֆրանսական ընտիր գործարաններէ բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ճաշակով, ամառնային և ձմեռնային տեսակ տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ։ Մասնագիտութեամբ կ'դարմանէ (Նասըր) կոշկոռ ունեցող ոտքեր. մասնաւոր կօշիկ պատրաստելով կ'հեշտացնէ կաղ ոտքեր և մանկտիներու օրօրոցի մէջ ծռած ոտքերուն մէկ զոյգ կօշիկ պատրաստելով ալպալալ անպատեհութենէ բոլորովին զերծ կ'պահէ։ Կ'վաճառէ արժան և ոչ աժան գիներով։ 20–9

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Արեւելքի միջեւ ամսը երկու անգամ բանող չոգենաւք

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էթրուրիա	7718	Մարաթոն	2403
Սէրվիա	7391	Ատլաս	2393
Աւրանիա	7268	Սիրակուսա	2166
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մորոգգո	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիչ Քուին	735
Քէտար	1876	Քարինդիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5598
Գաղալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պօթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒ գործակատար
Ալեքսիատիս խան, Թիւ 4
Ղալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Միջերկրականի միջեւ բանող չոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիպր	2500
Վալանէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէմֆիս	3500	Նէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ապօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիէն	1500

Բէրտ չոգենաւը, նաւապետ Ուֆօլ ամսոյս 11ին Լիվրբուլէ հօս կ'հասնի ընդհանուր վաճառքով։
Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվրբուլ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 38, Պապը Ալի ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (47)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ
ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՏՈՔԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

—Խօսք տուէք ինձ թէ այսպէս պիտի թաղեն զինքը։

—Կը խոստանամ։

—Շնորհակալ եմ։

Այն ատեն իր բոլոր ջիղերը թուլցան և այս հաւատարիմ բարեկամին թեւին կրթնելով, սկսաւ լալ։ Արցունքները փայլելուն կը հոսէին դէմքին վրայ։ Ոչ մի ճիչ, ոչ մի հառաչ կ'ելնէր իր բերնէն, և այս լռիկ յուսահատութիւնն ազդու և գրաւիչ էր։ Քանի մը վայրկեան վերջը, ինքզինքը գտաւ և կարմրած աչքերը սրբեց։

—Կը կարծէք որ անո՞ր համար կուլամ, ըսաւ յանկարծ, մատնանիշ ընելով մեռելն որ կարծես կ'աղօթէր իր խաչը ձեռքերուն մէջ։ Լաւ ուրեմն, կը սխալիք։ Նա հիմա հանգարտ է, երջանիկ է. Թափած արցունքս իմ վրայ է։

Եւ մինչ Թալվան, սարսափահար, կը դիտէր զայն, վախնալով որ խելքը կը թռցունէ, դեռատի կինը գլուխը շարժեց.

—Խելքս գլուխս է, մի՛ վախնաք, բայց կը գուշակեմ։ Ես որ քրիստոնեայ եմ, հաւանեցայ ամուսնանալու անաստուածի մը հետ և ասոր պատիժը պէտք է որ կրեմ։ Տեսէք ինչպէս այս մարդուն բոլոր մտերիմները պատմուեցան։ Մայրս ձեռքէս առնուեցաւ. յիշեցէք ինչ որ ըսի ձեզ իր մահուան անկողնոյն քով։ Մինչեւ հոս կ'երթայ։ Հիմա երթալու կարգն իմս է. Թալվան, ամբարիշտն իր մահուան թոյնով ամէն բան ապականեց իր շուրջը։ Ձեզ համար ալ վախցէ՛ք։

Համակ սեւազգեստ, այս մահաստուեր անկողնէն երկու քայլ անդին, կանգնած էր, ահաւոր եւ մարգարէական։ Իր թեւն երկնցուց բոլորշի շարժումով մը, իբր թէ մահուան մանգաղը կը գործածէր, և կրկնեց.

—Մեկնելու կարգն իմս է։

Նորէն արտասուաց կայլակներ հոսեցան իր աչքերէն։ Եւ պազատագին սովկամծ մը, Թալվանի նայելով ըսաւ.

—Երբ ոչ եւս ըլլամ, երդում ըրէք ինձ թէ պիտի չլքանէք աղջիկս, թէ պիտի սիրէք զինքն և թէ քրիստոնեայ մը պիտի ընէք զինքը։

—Իր հայրը պարկեշտ մարդ մ'է, պատասխանեց Թալվան, ձեր կամքը պիտի գիտնայ յարգել։ Բայց պիտի պաշտեմ, սիրելի զաւակս, և դուք պիտի փակէք մեր աչքերը։

Քոնչիտա կրկնեց տագնապագին թախանձանօք.

—Երդում ըրէք. այն ատեն միայն սիրտս պիտի հանդարտի, երբոր երդնուք։

—Լաւ ուրեմն, եթէ պէտք է երդնուլ՝ ձեզ անդորրելու համար, կ'երդնում։

Քոնչիտա սփոփական հառաչանք մ'արձակեց, և մահճին մօտ ծնրադրելով նորէն սկսաւ աղօթել։

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ա.

—Լաւ ուրեմն, ինչպէս է պզտիկը։

—Ո՛հ, չատ աւելի աղէկ, օրիորդ, շնորհիւ ձեր բարի և սիրելի հօր խնամոց, զոր Աստուած պահէ աղքատներուն։ Տեսէք, վերահասութիւնն ինչպէս յաջողեցաւ...

Կինն որ կը խօսէր, բարձրահասակ, նիհար, ոժգոյն, սեւազգեստ, հանեց այն պատանն որ իր թեւերուն մէջ կրած մանկան ճակատը կը ծածկէր, և ցոյց տալով աչքերն որք դեռ կարմրած՝ բայց առողջ էին իրենց երկնագոյն պայծառութեամբ։

—Երբ մտածուի թէ կրնար կո՞յր մնալ։ Աղքատիկ տղեկ մը որ իր հօրը պէս պիտի աշխատի ապրելու համար... Ի՞նչ պիտի ըլլար, եթէ չըլլար Տոքդորն որ զայն փրկեց մեզ համար... Ուստի, օրիորդ, ամէն առաւօտ և ամէն երեկոյ կ'աղօթեմ բարի Աստուծոյ, որպէս զի երջանկութիւն պարգեւէ ձեզ։

—Աղօթեցէք որ հօրս առողջութիւնն անվնաս պահէ։

Դեռատի աղջիկն իր սպիտակ ձեռքովը չոյեց տղուն այտը, կամաց մը վար իջեցուց պատանն և լուրջ ժպիտով մը ճամբեց մայրը։ Քովընտի դուռ մը հրելով, ծերունի մը դուրս ելաւ հիմա խորհրդակցութեան սենեկէն, կորաքամակ, մտատանջ դէմքով, դիտելով թուղթ մը որոյ վրայ գծուած էին քանի մը մեհենագրական տողեր։

—Ձեր դեղագի՞րն է այս, հարցուց դեռատի աղջիկը։

—Այո՛, օրիորդ, պատասխանեց ծերունին։ Շատ բաներ պատուիրեց այսօր ինձ Տոքդորը։ Հարուստներուն յարմար դարմաններ են ասոնք, բայց ոչ ինձ նման օրապահիկը չը հանող մարդոց համար։

—Ջրի դեղ ընդունելու տոմս մը պիտի տրուի ձեզ՝ դեղարանի մը ուղղեալ...

—Դեղագործները չատ դէշ ընդունելութիւն կ'ընեն մեզ. ո՞րքան բարի պիտի ըլլաք, եթէ մանաւանդ դրամն ինձ յանձնէք, ըսաւ ծերունին՝ վշտացեալ դէմքով մը...

—Այո՛, երկմտել խմելու համար, գոչեց ճերմակ մազերով, կասկարմիր դէմքով և դաստիարակուհւոյ մը պէս հագուած կին մը, յարակից սենեկէն դուրս ելնելով։ Կը ճանչնամ զքեզ, հայր Ժիլլեէ, եւ չես կրնար սուտեր յերիւրել ինձ... Անցած շաբթու խաբխբեցիր օրիորդը, տասն ֆրանք տուաւ քեզ, և երեկոյին աղջկանդ տունը տարին զքեզ, սաստիկ արբած և լոլիկ։ Աւասիկ իջուածքդ խնամելու եղանակ մը...

—Դիւրի՛ն է այդպէս ըսել, հառաչեց միամիտ մարդը չուարած.

—Այո՛, մարդոց բարիք ընելը զղջանք կը պատճառէ... Իրաւ է որ մարդս իրեն համար կ'ընէ զայն, և ոչ թէ անոնց համար... Եթէ այս ալ չըլլար...

—Ռոզալի՛, ընդհատեց դեռատի աղջիկը մեղմիւ...

—Գնա բանդ. Ատրիէն, ես ըսածս գիտեմ... Առէք, հայր Ժիլլեէ, աւասիկ ձեր տոմսն... Եւ ուրիշ անգամուան թողունք, բարի մարդուկս...

Ռոզալի ծերունւոյն առաջնորդեց դէպ ի դուռն. Հոն ծերունին խոնարհ և յուսալքեալ կերպարանքով մը ողջունեց դեռատի աղջիկն, և նրբանցքին մէջ, սալաքարերուն վրայ, լսուեցաւ իր մայկերուն շըփշփումը։

Ատրիէն և Ռոզալի դէմ առ դէմ մնացած էին խօսարանին մէջ, որոյ որմերը դրուագեալ էին փայլուն կաղնեփայտէ և որոյ շուրջը շարուած էին բազմոցներ, տարաբախտ և հիւանդ անձանց կրկին կրկին գալ նստելէն ողորկուած։ Աստնք շաբաթն երկու անգամ կ'սպասէին Տոքդոր Ռամոյի ձրի խորհրդակցութեան։ Պարտէզին վրայ բացուած պատուհանէն գարնանային արեւը ներս կը թափանցէր ոսկեղէն հոսանքի մը պէս. Ծաղկաթփերէ եղրեւանիներու անոյշ բոյրեր կը վերանային քաղցր և ազդու, և ծիւղերուն մէջ զիրար հալածող թռչնոց կռիւները կը լսուէին զուարթագին։

Թարգմանեց Բ. Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆ (Շար.)